

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaali ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

Nro 42-43 • Perjantaina 21. lokakuuta 2005

56. VUOSIKERTA

Irtonumero 2 € (sis. alv 22 %)

Sivuillamme TÄNÄN mm.

Rovasti Honkasen saarna 4
Matkakertomuksia 5
Kilpolan kierros 6-7
Sorjon kylä – Sorjos by 6-7
Elisenvaaran pommitukset 8-9
Kalksalo-seura koolla 9
Eino Heikinmaa, osa 19 10-11

Loppuvuonna Kurkijokelainen ilmestyy
4.11., 18.11., 2.12., 16.12. ja 30.12.

*Loimaan Karjalakuoro eli
Loimaan työväenopiston se-
kakuoro johtajanaan Armi
Haatanen.*

mäinen oli Siellä siintää si-
nijärvet, joka oli sievä Kar-
jalaan kaipuulaulu.

Toinen laulu oli vähän
erilaisempi, vaikka siinäkin
muisteltiin kaunista synty-
mäseutua. Laulun nimi oli
Synnyinseudun muistoja ja
sen on säveltänyt ja sanoit-
tanut Pentti Junni. Sovitus
oli Märt Ratasseppin käsi-
alaa. Tässä laulussa kuoro
säesti soolon esittänyttä
Armi Haatasta.

”Muistot nuo syntymä-
seudun, vievät mun vuosi-
en taa, lapsuuden ajat kun
armaat mieleeni taas pala-
jaa. Lempeät lehdot, vehre-
ät niityt, kummut ja harjan-
teet. Vielä mä muistan Laa-
tokan aallot, Suvannon
vuolaat veet.

Korkeella auringon keh-
rä on yllä Karjalan maan.

JATKUU SIVULLA 6

Heimolinnassa lystin pidossa

Loimaan Seudun Karja-
laseura ry täyttää tänä syk-
synä 60 vuotta. Seura juh-
lii vasta joulukuussa, mut-
ta lokakuun 7. päivänä se
halusi kutsua kaikkia lysti-
tinpittoon Loimaalle.
Markku Ahokas toimi illan
juontajana. Hän ei meinan-
nut saada ohjelmaa edes
alkuun, kun Nasti (Aila
Suihko) tunki koko ajan la-
valle. Tämä olisi halunnut
laulaa Sellanen ol Viipuri.

Ilta aloitettiin juhlavasti
yhteislaululla, joka oli
Karjalaisten laulu. Antti

Haatanen säesti. Evakon
laulun puolestaan esitti Ani-
ta Repo. Häntä säesti kan-
teleellaan Arja Kastinen.

Puheenjohtaja Eino Hy-
vönen toivotti kaikki karja-
laiset ja karjalaisten ystävät
tervetulleiksi. Hän muistut-
ti, mitä 60 vuotta aiemmin
oli tapahtunut. Silloin oli
Loimaalle perustettu yhdis-
tys ajamaan karjalaisen vä-
estön sosiaalisia etuja ja tu-
kemaan sen henkistä ase-
maa sekä tekemään tunne-
tuksi Karjalaa ja karjalaisia
koskevia kysymyksiä sekä

vaalimaan karjalaista kult-
tuuria.

Hyvönen toivotti koko
iltamaväen myös joulukuun
11. päivänä 60-vuotisjuh-
liin. Hän muistutti, miten
karjalaisten vaiheisiin on
kuluneena 60 vuotena mah-
tunut niin hyvää jos pahaa-
kin. Mutta karjalaiset ovat
hyvällä sopeutumistaidol-
laan selvinnyt keskimää-
räistä selvästi paremmin.
Hän kehotti olemaan tyyty-
väisiä tähän päivään ja seu-
tuun. Perinteistä karjalaiset
eivät kuitenkaan luovu,

mistä osoituksena olivat
myös iltamat.

Perinteistä ohjelmaa

Musiikin tohtori Arja
Kastinen esitti useampaan
otteeseen kanteleen soittoa.
Säveleet taipuivat soittajan
käsittelyssä ihmeen ihanik-
si sävelkiemuroiksi ja heli-
äksi kuunneltavaksi. Sitä ei
kerrottu, mitä Kastinen
soitti tai kenen säveltämiä
kappaleet olivat. Oskar Me-
rikannon Luadogan meren
randamil -sävelmän tunnis-
timme.

Sirkka Lukka lausui eri
taiteilijoiden runoja. Osan
runoista hän oli löytänyt
Kurkijokelaisen sivuilta.
Myös karjalaismummo
Nasti eli Aila Suihko pääsi
lopultakin ääneen. Hän lau-
loi ja lausui runoja.

Taiteilija Anita Repo
esitti anitamaista ohjelmaa.
Hän oli yksin lavalla. Välil-
lä hän lauloi tummalla ää-
nellään vaikkapa tangoja.
Välillä hän lausui runoja.
Esitys vangitsi kuulijansa.

Loimaan Karjalakuoro
lauloi kaksi laulua. Ensimmäinen

Kanteleen soiton ”ammattilainen” Arja Kastinen soitti
yhtä kannelta lattialla, jolloin hän sai käytettyä lattian
koko kaikupohjaa hyväkseen.

Yleisöä oli saapunut mukavasti täyttämään Heimolinnan tuolit.

21.10.2005

Onko syytä huolestua?

Avaa minkä lehden hyvänsä, törmää sanaan lintuinfluenssa. Vielä viime vuonna se tuntui kovin kaukaiselta asialta. Katselimme televisiouutisista, miten aasialaiset pukeutuivat maskeihin jopa kaduilla liikkuessaan. Kaikki tuntui kovin epätodelliselta. Ihmisiä kuitenkin kuoli.

Nyt lintuinfluenssa on saapunut Eurooppaan. Turkissa, Romaniassa, Kreikassa ja Venäjällä on löydetty tautia. Minäkin, joka en pienistä höttyile, soitin hyvälle ystävälleni, joka on eläinlääkäri. Todettakoon, että hän on parhaillaan sairauslomalla, joten en häirinnyt häntä työaikana. Näin nimittäin tiellä kuolleen linnun, joka oli luultavasti varis tai harakka.

Soitin siis ystävälleni ja kysyin, pitäisikö minun tehdä ilmoitus sillalla makaavasta kuolleesta linnusta. Ajattelin olevani tunnollinen kansalainen, joka hoitaa kansalaisvelvollisuutensa. Sain kuulla ystävällisen kysymyksen: ”Oliko niitä lintuja paljonkin?” Vastaukseni kuultuaan hän kertoi, että tauti tappaa kerralla paljon lintuja ja että luultavasti ne ovat josain muualla kuin tienvieressä, jossa kuitenkin todennäköisin kuoleman aiheuttaja on liikenneturma.

Taisin siis langeta samaan ansaan kuin eräät rouvat 1980-luvun lopulla. Silloin tiedotusvälineissä puhuttiin AIDSista. Se oli vieras käsite meillä Suomessa ja etenkin maaseudulla. Kuuntelin kahta eläkeikäistä kotirouvaa, jotka kauhistelivat yhdessä, miten pitäisi suojautua, ettei saisi sitä kauheaa tautia. Silloin naureskelin itsekseni ja yritin selittää, että pitäisi olla ”yhteydessä” jo sairastuneeseen henkilöön, ennen kuin voi itse tautia saada.

Elämme samanlaisessa ”tietämättömyyden” ajassa kuin hiv-viruksen leviämisen alkuaikoina. Lintuinfluenssa on lintujen virustauti. Levi-

sessään siipikarjassa vaarallisimmat virukset tappavat huomattavan osan tartunnan saaneista linnuista. Virus voi tarttua myös ihmiseen, joka joutuu läheiseen kosketukseen sairastuneen linnun tai tämän eritteiden kanssa. Lintuinfluenssasta ei toistaiseksi tunneta ihmisestä toiseen tarttuvaa muotoa, eikä villilinnuista saatua tartuntaa ole havaittu. Se ei myöskään tartu hyvin kypsennetystä linnun lihasta tai munista. Siis ainakaan vielä meidän ei tarvitse huolestua.

Raija Hjelm

”Jos tauti rantautuu Suomeen, siipikarjatalouden rahalliset menetykset ovat todennäköisin seuraus.”

Kuolleita

Rakkaamme
Aini Sofia KYLLIÄINEN

o.s. Kesseli

* 24.2.1920 Kurkijoki
† 29.9.2005 Loimaa

*Uupuivat voimasi hiljalleen,
hetki lähdön läheni.
Päivänä kauniina syksyisen
tuli luoksesi rauha ikuinen.
Me katsomme jälkiä kättesi töiden,
sua kiittäen, kaivaten, ikävöiden.*

Kaivaten
Arja
Marjo, Vesa, Sonja ja Jaakko
Markku ja Sibyllle
Sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu. Kiitämme osanotosta.

Rakkaamme
Selma (Semu) HELIN

o.s. Martikainen

* 9.9.1917 Kurkijoki
† 12.9.2005 Jyväskylä

*Ääntä Äidin kuule en,
silti hyvin muistan sen,
vaikken Häntä näekään,
kasvonsa jää sisimpään.
Tiedän kaikki hyvin on,
lepo, uni tuskaton.*

Kaivaten ja kiittäen
Irma ja Kari
sukulaiset ja ystävät

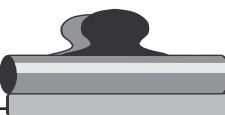
Semumme on saatettu 8.10.2005 Petäjävedelle Pentin viereen. Lämmin kiitos osanotosta.

Lämmin kiitos Teille kaikille, jotka kunnioititte rakkaan äitimme
AUNE TILLIN
muistoa ja otitte osaa suruumme.
Aino
Ulla-Maija perheineen

Kokouksia

Hiitolan Pitäjäseura ry:n syyskokous

tiistaina 8.11.2005 klo 18
Porissa, Tuomarink. 2.
Käsitellään sääntöjen määräämät asiat.
Ilta jatkuu tarinailtana.
Tervetuloa Hallitus

NIMIPÄIVÄT

pe 21.10. Ursula
la 22.10. Anja, Anita, Annita, Anniina
su 23.10. Severi
ma 24.10. Asmo,
Rasmus, YK:n päivä
ti 25.10. Sointu
ke 26.10. Niina, Nina, Amanda, Manta
to 27.10. Helli, Hellin, Hellä
pe 28.10. Simo
la 29.10. Alfred, Urmas
su 30.10. Eila, Kesäaika päättyy
ma 31.10. Arto, Arttu, Artturi
ti 1.11. Pyry, Lyly
ke 2.11. Topi, Topias
to 3.11. Terho

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ
www.kurkijoki.fi

Toimitusneuvosto: Kurkijoki-Säätiön hallitus
Toimitus: Päätoimittaja Raija Hjelm
ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Toimitus: Koulukuja 7, 32200 Loimaa
Avoinna: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
puh./fax (02) 762 2551, matkapuh. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen vastuu ilmoituksesta jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Lehden vastuu ilmoituksen pääjäämisestä tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT:

4-väri 60 centtiä/mm + alv 22 %
Mustavalk. 45 centtiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 16 mennessä.

Lehti ilmestyy pääasiassa joka toinen perjantai. Painosmäärä 2000 kpl.

TILAUSHINNAT:

vuosi 35 euroa
6 kk 20 euroa
3 kk 12 euroa
Pohjoismaat 39 euroa
Muualle 46 euroa

E-mail:
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSÖP 523900-4897

Sivunvalmistus:
Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

ISSN 0782-5668

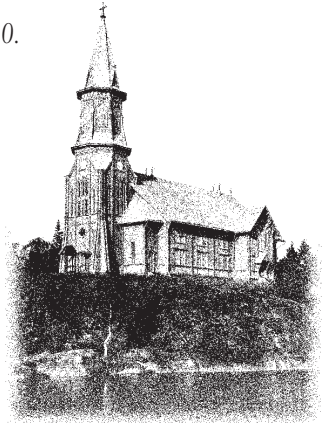
Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

Hartaus sunnuntaiksi 23.10.
23. sunnuntai helluntaista

Anna anteeksi!

”Kyllähän minä anteeksi olen antanut, mutta en kyllä koskaan voi unohtaa, kuinka sinä...” Voiko ihminen todella antaa anteeksi? Entä jos toinen ei koskaan pyydä minulta anteeksi?

On vielä melko helppoa käytellä sujuvasti uskonnollisia sanoja syntien anteeksiantamisesta ja rakkaudesta. Arjen tasolla perheriidoissa toisen loukattua sanoillaan ja teoillaan tai elämässä koettujen monien vääryyksien jälkeen anteeksiantamisen paneminen käytäntöön ei olekaan helppoa. Ja kuitenkin moneneen riitaan ainoa sopiva avain olisi juuri anteeksiantaminen ja anteeksipyyttäminen.

Jeesuksen ja opetuslasten kesken tuli kerran puhetta anteeksiantamisesta. Jeesuksen puhuttua melko vaikeatajuisin esimerkein anteeksiantamisesta kysyi opetuslapsijoukon vanhin, Pietari, Jeesukselta hyvin käytännönläheisesti: ”Herra, jos veljeni tekee minua kohtaan yhä uudestaan väärin, niin kuinka monta kertaa minun on annettava hänelle anteeksi? Peräti seitsemän kertaako?” ”Ei seitsemän, vaan seitsemänkymmentäseitsemän kertaa”, vastasi Jeesus. Pietarin asettama kysymys oli väärä. Anteeksiantamisen henkeen kuuluu sekin, että kertoja ei lasketa. Jos niitä laskettaisiin, ei silloin olisi enää kysymys anteeksiantamisesta.

Anteeksiantaminen on yksi vaikeimmista teoista, kun kokee tulleen sydänjuuriaan myöten loukatuksi ja väärin kohdelluksi. Mutta anteeksiantamattomuus puolestaan sitoo kiinni menneisyyteen, vihaan ja katkeruuteen ja estää näkemästä sitä hyvää, mitä kuitenkin vielä on olemassa. Ihmiselle on mahdollista nousta kärsimyksen, loukkaantumisen tunteiden yläpuolelle ja tehdä tietoinen päätös valita katkeruuden ja kaunan tilalle anteeksianto.

Anteeksiantaminen on mahdollista myös silloin, jos toinen osapuoli ei koskaan edes pyydä anteeksi. Voi silti mielessään päästää irti koetuista loukkauksista. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että pitäisi painaa villaisella koetut vääryydet ja asettua lattiamatoksi. Anteeksi antaessa ei tietenkään tule hyväksyä vääriä asioita.

On myös mahdollista antaa anteeksi ihmisille, jotka eivät enää ole elossa. Voi käydä niin, että joskus vasta vanhempien kuoleman jälkeen aikuinen lapsi pystyy antamaan anteeksi vanhemmilleen. Hän voi kirjoittaa heille kirjeen ja kertoa siinä päätöksestään. (Tietenkään kirjettä ei enää voi lähettää minnekään, mutta sen voi esimerkiksi käydä lukemassa haudalla.) Näin voi vapautua menneisyyden taakoista, kannetusta katkeruudesta ja vihasta.

Anteeksiantaminen on tietoisesti tehty ratkaisu ja oma elämänasenne. Silloin voi keskittyä elämään täyttää elämää tässä hetkessä ja vapautua kantamasta menneisyyden painolastia. Anteeksiantamisella emme myöskään voi muuttaa toista ihmistä. Mutta omaan elämäämme voimme vaikuttaa. Lakkaamme syyttelemästä muita ihmisiä ja kurjaa elämää omasta lohduttomuudestamme. Silloin meissä syntyy tilaa uudelle ja hyvälle asioille.

Jeesus on paras esimerkki anteeksiantamisesta. Vielä ristille nautittuakin Jeesus rukoili taivaallista Isää ja pyysi, että pahantekijöille ei luettaisi tuomioksi siitä, mitä he tekivät, vaan että Jumala taivaassa antaisi heillekin anteeksi. Isä meidän – rukouksessa Jeesus puolestaan opetti meitä rukoilemaan näin: ”Anna meille meidän syntimme anteeksi niin kuin mekin annamme anteeksi niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet”. Jumalan kasvojen edessä me kaikki olemme anteeksiantamuksen varassa. Jumalalta saamme myös pyytää voimaa antaaaksemme anteeksi ja voimaa pyytääksemme anteeksi.

Tapani Erämaja

Kirjoittaja on Pyhärannan kirkkoherra ja retriitinhajaaja.

HAUTAKIVET

Vuodesta 1921
luotettavaa ja yksilöllistä
palvelua

LOIMAAN KIVI
PUHELIN (02) 760 511

Milla ja Ella Toivanen

Minä olen Milla Toivanen ja asun Lahdessa. Aloin käydä koulua. Se on kivaa, mutta iskä on vähän liian innostunut läksyistäni, vaikka kaverit ovat jo ulkona. Taisi itse olla hikipinko. Mummon nimi on Rakel, ja hän asuu Naantalissa, mutta syntyi Kurkijoella.

Minä olen Ella Toivanen. Olen neljä vuotta vanha ja käynyt uimakoulun. Täällä on hyvät uimapaikat. Nyt kun Milla meni kouluun, minä aloitin tanssikoulun enkä vielä tiedä, onko se yhtä kivaa kuin uimakoulussa käynti. Kesällä käytiin Naantalissa ja uitiin sielläkin.

Syksy

Syksyn tuuli soittaa jo omaa säveltään. Metsän puutkin huojuu sen voimasta yhtenäen. Sienet nousee maasta ja puohukat punertaa.

On luonto tarjoilija meille ihmisille, ken niitä haluaa. On niistä hyvä laittaa ruokaa niin maistuvaa. Syksystäkin tulis kiittää sen antajaa.

Annakaisa

Sanan Voimaa

- 21.10. Sinä et siis enää ole orja vaan lapsi. Ja jos kerran olet lapsi, olet myös perillinen, Jumalan tahdosta. Gal. 4:7
- 22.10. Minä kirjoitan teille, lapseni: synnit on annettu teille anteeksi hänen nimensä tähden. 1 Joh. 2:12
- 23.10. Rakkaani, kaikki sinussa on kaunista, sinä olet täydellinen! Laul. 4:7
- 24.10. Paranna sinä minut, Herra, niin minä paranen. Auta minua, niin minä saan avun. Sinua yksin minä ylistän! Jer. 17:14
- 25.10. Iloitkaa iloitsevien kanssa, itkeäkää itkevien kanssa. Room. 12:15
- 26.10. Kun lähetät henkesi, se luo uutta elämää, näin uudistat maan kasvot. Ps. 104:30
- 27.10. Yötä ei enää ole, eivätkä he tarvitse lampun tai auringon valoa, sillä Herra Jumala on heidän valonsa. He hallitsevat kuninkaina aina ja ikuisesti. Ilm. 22:5
- 28.10. Ylistäkää meidän Jumalaamme, kaikki kansat, antakaa ylistyksen kaikua! Ps. 66:8

- 29.10. Nyt minä tiedän, että Herra auttaa voideltuaan, vastaa hänelle pyhästä taivaastaan, pelastaa hänet oikean kädensä voimalla. Ps. 20:7
- 30.10. Mutta he joutuvat tekemään tilin hänelle, joka on valmiina tuomitsemaan elävät ja kuolleet. 1 Piet. 4:5
- 31.10. Hän seisoo sinä päivänä Öljymäellä, joka kohooa Jerusalemin itäpuolella. Ja Öljymäki halkeaa kahtia idästä länteen, toinen puoli vuoresta väistyy pohjoiseen, toinen puoli etelään, ja välille syntyy valtaisa laakso. Sak. 14:4
- 1.11. Eikä lappua, kun se sytytetään, panna vakan alle, vaan lampunjalakan. Siitä sen valo loistaa kaikille huoneessa oleville. Matt. 5:15
- 2.11. Mikään kadotustuomio ei siis kohtaa niitä, jotka ovat Kristuksessa Jeesusessa. Room. 8:1
- 3.11. Te olette Kristuksen ruumis, ja jokainen teistä on tämän ruumiin jäsen. 1 Kor. 12:27

Onks tietoo KYSYMYKSET?

- Kuka Suomen presidentistä asui Mäntyniemessä ensimmäisenä?
- Minkä keksinnön myötä J. E. Salk tuli maailman-kuuluksi?
- Miten Paltamon kirkko tuhoutui vuonna 1926?
- Mikä on asukasluvultaan Afrikan suurin kaupunki?
- Kenet ampui Sirhan Sirhan?
- Millä toisella nimellä tunnetaan norssi-niminen kala?
- Millä nimellä Sauvo Puhtila teki tuhansia iskelmätekstejä?
- Montako kappaletta yksi krossi on?
- Mistä maailma Kalevalan mukaan syntyi?
- Mikä on ukulele?

Paluu yhteistyöhön pääkaupunkiseudulla

Yhteinen joulujuhla 10.12. klo 13 Karjalatalolla

Hiitolaiset ja kurkijokelaiset ovat monen vuoden tauon jälkeen uudelleen virittelemässä yhteistyötä. Tärkein osoitus yhteistyöstä on tämän vuoden joulujuhla. Hiitolaisille ennakotiedoista poiketen pidämme juhlamme joulukuussa lauantaina 10.12.

2005 klo 13 Karjalatalon Juhlasalissa. Juhlan ensimmäinen järjestelykokous pidettiin Aleks Kiven päivänä Karjalatalolla. Mukana olivat edustajat Hiitolaiset ry:stä, Kaukolan kulttuuripiiristä, Kirvu-Kerho ry:stä ja Kurkijoki-Seura ry:stä.

Kiihkeän innovatiivisen kokouksen lopputuloksena oli selkeä ohjelmarunko ja tehtäväjakoluettelo.

Joulujuhlaan on luvassa lämminhenkinen ohjelma ja tarjoiluna joulupuuro väskynäsopan kanssa sekä jälkiruokana kahvit ja jou-

lutortut. Juhlan joulupuhujaksi on lupautunut Isä Mitro.

Tilaisuudessa on mahdollista ostaa Joulukannellehti ja muitakin yhdistysten myyntiartikkeleita. Tarjoilussa ei tällä kertaa ole piirakoita, mutta innokkaat paistajat ovat luvanneet tehdä niitä myyntiä varten. Tilaisuuden oviraha on 6 +.

Toivomme kaikkien muidenkin kuin pääkaupunkiseudulla asuvien hiitolai- sten ja kurkijokelaisten ystävineen tulevan mukaan joulujuhlaamme. Tervetuloa.

Marja Toivonen

Kilpolan Eerikäisten risteily Reposaareen

Joukko Kilpolan Eerikäisiä ja Kilpolassa tai Hiitolassa asuneita henkilöitä kokoontui lauantai- aamuna 3.9.2005 Poriin. Katselimme aikamme silakkamarkkinoita ja sitten siirryimme Charlotta-laivaan ja lähdimme kohti Reposaarta. Ilma oli pilvipoutainen, mutta lämmin, joten risteilymme onnistui säittenkin puolesta erinomaisesti.

Aluksi paljon kiitoksia Eerikäisen Ilmarille, joka oli tehnyt matkan järjestelyt ja kutsunut mukaan niin mukavan porukan.

Kapteeni Kassu Eerikäisen toivotti meidät tervetulleiksi risteilylle ja kertoi

muutaman sanan laivasta ja palveluista, joita heillä on tarjolla.

Sitten alkoikin käydä puheen sorina, kun tutut tapasivat toisiaan. Kilpolassa asuneille nousevat muistot esiin, kun entisistä asioista haastellaan. Meille toisen polven karjalaisille taas tämän risteilyn kuin muittenkin matkojen anti on ihmeellinen energialataus, jonka saamme juttuja ja tarinoita kuunnellessamme. Niin kävi nytkin.

Osa meistä lähti reissuun töistä suoraan, väsyneenä, mutta ei kovin kauan mennyt, kun kaikki väsymys oli tiessään. Tunnelma oli,

kuin olisimme olleet Laatokan aalloilla seilaamassa. Risteilyn aikana meitä viihdytti Tarmo Peltomaa hanu- reineen, kiitokset myös hänelle soitosta ja laulattamisesta.

Reposaaressa ihastelimme kauniita taloja ja söimme maittavan kala-aterian. Kotiin tuomisiksi moni osti maukasta saaristolaisleipää.

Risteilymme oli järjestetty tarinoitten keräämistä varten Kilpolan Eerikäisistä tehtävää kirjaa varten. Tarinoita saimmekin ja uusia yhteystietoja henkilöihin, joilla on varmasti kaikilla monenlaisia muistoja

Kilpolasta.

Haastatteluissa esille tulivat lapsuuden muistot ja evakkoon lähtö, josta jälkipolville tuleekin kertoa mahdollisimman paljon. Kaikkia emme ehtineet haastatella tälläkään kertaa, mutta heihin otamme yhteyttä mahdollisimman pian. Voitte myös kirjoittaa tarinoitanne ja toimittaa ne joko Ilmarille tai allekirjoitaneelle.

Ennen paluutamme Poriin monet kyselivät, järjestetäänkö ensi kesänä uusi risteily. Mukavaa meillä kaikilla oli, joten eiköhän tavata taas ensi vuonna.

Eerikäisen sukuseuran puolesta kiitoksii nii jot pii- saa kaikille mukana olleille.

Hilkka Siiteri

Ratapolku 2, 41900

Petäjävesi

puh. 040-747 2259

Lunta odotellessa

Kuvassa on Kurkijoelta mukana tuotu reki, jolle löytyi viime keväänä uutta käyttöä. Yrjö Väisänen (kuvassa oik.) lahjoitti isänsä aikoinaan omistaman reen Kauhanojan kylätoimikunnalle virkistyskäyttöön. Ensimmäinen käyttö oli Joenperässä kuutamohiihtojen yhteydessä, kun yleisö pääsi rekiäjelulle, kylläkin moottorikelkan vetämänä. Eikä siitä kuulemma ihan haavereitakaan aina selvitty. Kylätoimikunnan puolesta reen ottivat vastaan Pekka Ahokas (kuvassa vas.) ja Markku Vihervirta. Reen takalautaan on maalattu ”Matti Väisänen Kurkijoki Aromäki”.

Tapahtumia

Kurkijoen Marttayhdistys ry 1905-2005

Kutsumme Teidät yhdistyksemme **100-vuotisjuhlaan** sunnuntaina 20.11.2005. Sanajumalanpalvelus klo 10 Metsämaan kirkossa ja sen jälkeen pääjuhla Kalliohovissa

Onnittelujen vastaanotto klo 12-13 Lämpimästi tervetuloa! Hallitus Mahd. muistamiset voi osoittaa tilillemme 430916-2109486

Ilm. 7.11. mennessä siht. Tuija Vihervirrälle puh. 040-505 6763

Muistettavaa

Loimaan Seudun Karjalaseura ry:n **syyskokous** ti 25.10. klo 18 Kurkijokelaisen toimituksessa, Koulukuja 7, Loimaa.

Vaikuttava tilaisuus, **Balladi Ihan- talasta**, esittäjänä näyttelijä Timo Närhinsalo, Kampin palvelukeskussa, Salomonkatu 21B, Helsinki ma 31.10. klo 18. Arpojen ja kirjojen myynti alkaa klo 17. Järj. Uudenmaan Karjalaisseurojen piirin Kulttuuritoimikunta.

Hiitolan Pitäjäseura ry:n **syysko- kous** ti 8.11. klo 18 Porissa, Tuomarink.. 2.

Karjalan Liiton järjestämä **kansal- lispukupäivä** la 12.11. klo 12 Karjalatalolla Helsingissä.

Kurkijoen Marttayhdistys ry:n **100- vuotisjuhla** su 20.11. Metsämaalla.

Varsinais-Suomen Karjalaisseurojen Piiri järjestää yhteiskuljetuksen Karjalan Liiton **hengellisille päiville Viipuriin** 17.-19.3. Tiedustelut marraskuun loppuun mennessä Kaarlo Kojo puh. (02) 487 9386, Martti Hirvonen puh. (02) 261 7216 tai Pirjo Salminen puh. (02) 235 0641.

Karjalan Liiton järjestämä **talvisodan syytymisen muistojuhla** ke 30.11. klo 18 Tampereen tuomiokirkossa.

Karjalan Liiton järjestämä **Karjalai- sten kirjojen kirjamesut** pe 2.12. klo 14-19 ja la 3.12. klo 11-18 Karjalatalolla Helsingissä.

Hiitolai- sten ja kurkijokelaisten **yhteinen joulujuhla** la 10.12. klo 13 Karjalatalolla Helsingissä.

Nakkilan Karjalaiset ry vietti 60-vuotisjuhlaansa sunnuntaina 9.10. Juhla alkoi juhlaajumalanpalveluksella Nakkilan kirkossa, minkä jälkeen laskettiin seppele Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillle. Juhla jatkui seurakuntakeskuksessa. Rovasti Sakari Honkasen juhlasaarna kokonaisuudessaan tällä sivulla.

Karjalan kansa joutui runsas puoli vuosisataa siten noin 400 000 hengen joukolla kahdesti lähtemään evakkoon, mieron tielle, omalle korpivaellukselleen. Kuulimme äsken Vanhan Testamentin sanasta, kuinka Israelin kansan olot kävivät kestäättömiksi heidän silloisella kotiseudullaan ja hekin joutuivat kiireesti lähtemään kohti tuntematonta tulevaisuutta.

Miten mikään kansa voi kestää sellaisessa tilanteessa? On korostettu usein, että Karjalan kansa kesti sen kaiken erikoisen luonteenlaatunsa ansiosta. Sitä luonteenlaatua on joskus kuvattu sanoilla: “Ilo pinta-aa, vaikk’ syvän märkä-nis!”

Israelilaisten johtaja Mooses tiesi, että lähtö tutusta ja sittenkin turvallisesta ympäristöstä olisi monille todella vaikeaa. Siksi hän rohkaisi siinä tilanteessa omaa väkeään puhuen sille näin: “Olkaa vahvoja ja rohkeita, älkää pelätkö älkääkää säikkykö noita kansoja, sillä Herra, teidän Jumalanne, kulkee teidän kanssanne. Hän ei jätä teitä yksin eikä hylkää teitä.”

Tätä samaa neuvoa oli kirkko koettanut opettaa meille ja varmaan monet sen muistivatkin ja siihen turvautuivat hädän ja epävarmuuden keskellä. Noina vaaran vuosina veisattiin usein virttä: “Jumala ompi linnamme ja vahva turva aivan...”

Omat papit seurasivat

Muistamme myös, miten karjalaisten omat papit Mooseksen ja Aaronin tavoin olivat heidän kanssaan matkalla mukana ja asettuivat asumaan seurakuntalaistensa keskelle ollen heidän tukenaan ja jakoivat sa-

man kohtalon. Siirtoseurakunnathan lopetettiin vasta vuoden 1949 paikkeilla. Oman kotipitäjäni Räisälän kirkkoherra Jorma Helasvuo toimi Jalasjärven kappalaisena vuosina 1941-1943. Hän palasi Räisälään kirkkoherraksi vuosiksi 1943-1949 palvellen siis seurakuntaansa sen lopettamiseen asti. Hän piti eri paikkakunnilla muun muassa rippikoulua räisäläisille nuorille. Omat kaksosveljeni kävivät hänen johdollaan rippikoulun Eurajolla.

Teillä hiitolaisilla olivat omat pappinne (muun muassa Hartman) ja kanttorinne (esimerkiksi Juho Uosukainen), jotka pitivät samoin yhteyttä teihin vielä tänne Nakkilaankin, muun muassa silloin, kun Mannin sisarusten jo melkein valmis talo yllättäen paloi.

Myös evakot itse kantoivat vastuuta ei vain itseltään, vaan myös toistensa selviämisestä käsillä olevissa vaikeuksissa. Talkoohenkeä oli ja sitä tarvittiin kiipeästi monessa tilanteessa. Nakkilan Kivialhoon päätyneet karjalaiset perustivat jopa oman tiilitehtaan, josta saatiin tarvittavat poltetut tiilet uusien kotien rakentamiseen. Tyydyttiin myös asumaan ahtaasti, montakin perhettä saman katon alla, kunnes oma koti valmistui. Sopusi sijaa.

Pian löydettiin myös yhteydet uusiin kotiseurakuntiin ja niiden pappeihin. Sanan voima ja siunaus pääsivät ruokkimaan ja vaikuttamaan. Mooseksen kansalleen lupaama asia toteutui. Ei oltu yksin. Mukana ja apuna olivat sekä Jumala että lähimmäiset.

Kristuksena lähimmäiselle

Päivämme aiheen mukaan kunkin meistä tulisi olla nytkin apuna toisillemme ja jopa kuin Kristus lä-

Rovasti Sakari Honkanen:

Lähtekäämme matkaan, Herra kulkee kanssamme

5. Moos. 31:6-8

himmäisellemme, olla Kristus lähimmäiselleen! Eikö se ole ihmiselle mahdollon tehtävä? On se, mikäli olemme liikkeellä vain omin voimin. Herra on luvannut olla kaikessa kanssamme, myös lähimmäisenä olemisessa.

Apostoli Pietari paransi kerran syntymästään saakka ramman miehen. Kansa sitä kovin ihmetteli. Pietari selitti silloin: “Miksi te tätä ihmettelette? Miksi te tuijotte meitä, aivan kuin me omalla voimallamme tai hurskaudellamme olisimme saaneet tämän miehen kävelemään? - Ei - Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala, meidän isiemme Jumala on korottanut kirkkauteen palvelijansa Jeesuksen... Jeesuksen nimi ja usko siihen antoi voimaa tälle miehelle... Usko, jonka Jeesus antaa, on tehnyt tästä miehestä terveen, niin kuin te näette.” Apt. 3.

Herran lähettiläinä mekin olemme kutsutut lähtemään liikkeelle, omana itsenämme, varustettuina niillä lahjoilla, jotka me olemme saaneet. Herra tarvitsee hyvin erilaisia työmiehiä. Kuka pyrkiköön kehittämään sitä lahjaa, jonka arvelee Herralta syntymässään saaneensa. Herra ei odota kaikilta juuri samaa panosta. Pois kaikki kaavamaisuus!

Kaikille lahjoille on käyttöä lähimmäisten palvelussa, varsinkin tänä aikana, josta on sanottu, että sitä pyrkivät leimaamaan yksilön itsensä korostaminen ja itsekkyyys. On hyvä, jos vierelle löytyy myötäelävä ja ymmärtävä lähimmäinen, joka tuntee vastuuta toisistakin.

Uusissa seurakunnissa

Kun karjalaiset asettuivat asumaan tänne läntiseen Suomeen, monet heistä olivat valmiit vastaanottamaan niin kunnan kuin seurakunnankin tarjoamia haasteita ja tehtäviä.. He noudattivat Sanan kehoitusta: “Harrastakaa sen paikan parasta, johon Herra on teidät siirtänyt.”

Uudet, vastavalmistuneet kodit avasivat ovensa seurakunnan tulla pitämään diakonia- ja lähetyspiirejä. Monia pyhäkoulunopettajia löytyi karjalaisten parista. Hehän rokenivat helposti käyttäät muun muassa laulutaitoansa ja opettivat kylänsä lapsille monet tutut pyhäkoululaulut ja virret. Kiitämme vielä tänään heitä heidän alttiudestaan ja rohkeudestaan. Monia nimiä tulee varmasti mieleen niille, jotka niitä aikoja muistavat.

Itselleni muistuvat helposti mieleen muun muassa seuraavat nimet: Helmi

Maimäki, Tyyne Ukkonen, Sirkka Kokko, Katri Malonen, Vesalaisen sisaruset, Iida Suomalainen ja Hilja Pentikäinen. Te voisitte vielä varmasti jatkaa tätä luetteloa.

Lämmin vastaanotto

Itse sain liittyä karjalaisena Nakkilan karjalaisten joukkoon syksyllä 1964. Olin melkein vasta äsken valmistunut pappi, toiminut sitä ennen vain pari vuotta Merikarvialla. Muistan lämmöllä karjalaisten taholta tapahtunutta vastaanottoa uudessa tehtävässäni. Samaheimoisuus oli luonnollisesti voimakas yhdistävä tekijä.

Kun katson taaksepäin noita täällä viettämiäni vuosia, vertaan niitä mielessäni siihen, mitä runoilijarovasti Jaakko Haavio kertoo omista kokemuksistaan pappina. Hän on vanhana miehenä kirjoittanut runokokoelman, jonka nimeksi hän on pannut Postilla. Postilla-sana tarkoittaa “Niiden jälkeen”. Siis ehkäpä vaikka Haavion vuosikymmenten aikana pitämien lukemattomien saarnojen ja puheiden jälkeen.

Eläkevaarina hän pohtii, mitä tulikaan kansalle saottua. Luenpa meille päätän tätä Postillaa, joka on syntynyt öisellä vuoteella, kun hän on mielessään vaeltanut “unen ja valveen haamurajaa”.

“Havahdun jälleen. Muistan mustan takin. Muistoissa pistäydyn kirkossakin. Valkea kaulapanta kiristää. Lukkari silmiänsä siristää. Mitä lie nuorukainen saarnannutkaan, viisaiden miesten vasta valama? Oikoiko väävät? Painoi suorat mutkaan, kun sydän tyhjä oli, täysi pää. Vai paahtoiko kuin

pallosalama? Se iskee ylös, tarttuu tornin nirkkoon ja kierii ukonjohdatinta kirkkoon ja paukahtaa jälleen pakenee, vaan vahinkoa kellekään ei tee. Säikyttää vain. On jälleen rauha maassa. Levossaan suloisessa, autuaassa uinailee seurakunta Kristuksen. Ei papin huuto sitä huoleta. Ei kova laki lihaa kuoleta. Lien oppinut sen vasta vanhemmiten, kun sydän täysi on, vaan tyhjä pää, ja paha saamaa valmistaa on siten. Ohitse ainakin on ukkossää. En huuda enää, huido enkä hihku. Vahvempi myrskyä on sateen tihku. Hurjempi myrskyä on käsi hellä synnistä lähimmäistään hätistellä. Ja huokeata anteeksi on antaa kun kuormattuna omaan sydämeen on suuri säkki täynnä syntisantaa ja kantajana: Katse Jeesukseen!”

Haavio päättää muistelonsa hartaaseen rukoukseen:

”Ja kuitenkin, kun muistan toimiani ja hukkaan joutuneita lampaitani ja suren salaa yöllä karitsoita ja niiden traagisia kohtaloita, rukoilen: Herra Jeesus, älä jätä vuohien joukkoon pientä laumaa tätä. se johda lystitarhaan lähellesi, suo sille vehmas nurmi, lähdevesi. Tykösi hiipii kankein käpälin väsynyt vanha paimenkoirakin.”

Kokenut rovasti ymmärtää, että papin tai yleensä lähimmäisvastuun kantamisesta ei kukaan meistä selviä omin voimin. Usein on suunnattava katse armolliiseen Jeesukseen. Mieleemme tulee Siionin virren sana: “Kun oma pohja vajoa, niin armo yhä kannattaa. Sen päällä niin kuin kallion minulla turvapaikka on.” S.V. 113:7

Nakkilan karjalaisten 60-vuotispäivänä muista-kaamme, että noissa vanhoissa ajoissa on paljon sellaista, joka velvoittaa, kannustaa ja rohkaisee meitä pitämään huolta toinen toisestamme.

Erilaiset puheet

Puheet luovat arvokkuutta juhlaan. Puheita on erilaisia: tervetulopuhe, juhlapuhe, historianpuhe, kiitospuhe jne.

”Jokainen osaa puheen aloittaa, mutta harva osaa sen lopettaa!” kommentoi Helena Valonen kirjassaan Hyvät tavat, luonteva käytös. Tällä hän tarkoittaa sitä, ettei puhe saa olla liian pitkä. Kiteytät sanottavasi lyhyesti ja poistu il-

man sivulauseita jaarittelematta. Ole arvokas puhuja.

Hyvä puhe ei saa kestää kolmesta minuutista viiteentoista minuuttiin ja jos on annettu aikaraja, sitä on noudatettava. On muistettava, että jokainen minuutti ylitetystä aikarajasta on minusta hyvällekin puheelle ja saa kuulijansa hermostumaan. On taito pitää lyhyt puhe.

Jos pidät tervehdyspu-

heen, älä liitä siihen historiiaa kuin sen verran, että tiedetään, mitä ollaan juhlimassa. Juhlapuhe on erikseen, samoin historiikkikin. Loppusanat ja kiitos on myös osattava rajata mahdollisimman lyhyeksi. Ihmiset eivät jaksa kuunnella toistoa.

Tilaisuuden kestäessä joskus tuntuu kuvakalvot olevan ikuisuuden näytillä. Ne myös saattavat viedä

kuulijoilta kiinnostuksen itse asiaan.

Olen itse ollut joissakin tilaisuuksissa, joissa puhuja ei ole muistanut määräaikaansa, vaan on hyppinyt asiasta toiseen, vaikkeivät kuuluisi kyseiseen aiheeseen ollenkaan. Ehkä puhuja itse kokee kuitenkin olevansa ”enemmän arvoinen” pitkän sanottavansa kanssa. Valosen ohjeen mukaisesti tulee asia varmasti ilmaisutuksi, jos viisitoista minuuttiakin puhuu tiivistetysti asiasta kuin asiasta.

Yleensä kun käsiohjelmaa tehdään, siinä yhdessä

päätetään, kuinka kauan kukaan saa äänessä olla. Puhujan pitää muistaa vilkaista ajankulua, ettei hermostuttaisi kuulijakuntaansa puhumalla liikaa.

Helena Valosen mukaan hyvä puhuja voi pitää puheen tiivistämällä asian muutamasta sekunnista kolmeen minuuttiin. Hyvä ohje pitkiin puheisiin tottuneille. Olen joskus vertailut uutistenlukijoita ja urheiluselostajia ja ihailut näiden taitoja ilmaista asiat selkeästi ja lyhyesti. Nyt kun en enää itse puheita harrastele enkä pidä, voin

kriittisemmin seurailla toisten ilmaisumuotoa.

Myös se, millä äänenpainolla puhuja tekstiään lukee, on tärkeää. Mutta mitä juhlat, olivatpa ne sitten vaikka yksityiset taikka seurojen järjestämät, olisivatkaan ilman juhlapuhetta? Mutta koitetaan varoa ylipitkiä puheita ja pitää kuulijakunta tyytyväisenä ja varata aikaa myös ”keskenää haastamisel”.

Aino Koppi

Noormarkku

Kerran kesällä, kun Hiitolaa haettiin

Tarina alkoi länsirannikolta keskiyöllä, vesisaateissa. Aamulla oltiin rajalla ja puolenpäivän aikoihin pidettiin kahvitaukoa Kuunvirran sillalla. Matkaa jatkettiin reippaasti ensikertalaisen mieli odotusta täynnä. Moni oli toki käynyt aikaisemminkin samoilla paikoilla.

Tuttuja olivat kylät ja teiden mutkat, joet ja vaarat, kunnes sitten eivät enää olleetkaan. Me emme tienneet, missä olimme. Kukaan ei tiennyt. Todennäköisesti olimme kaukana kaikesta.

Tukkirekka oli tullut vastaamme kauan sitten. Yksinäinen laiturilla oleva hevonen oli viimeinen havainto mahdollisesta asutuksesta, siitäkin pitkä aika jo. Tie kapea, kävi huonommaksi, leveni sentään hetkeksi ja välillä uhkasi loppua kokonaan.

Aurinkoinen, lämmin loppukesän päivä – kaikki hyvin – paitsi, että emme vieläkään tienneet, missä olimme. Sentään emme Karjalan mäntyyn törmänneet, mutta tien poikki kaatunut kookas koivu aiheutti hetkellistä päänsärkyä ja epävarmuutta, kunnes koehenot Karjalan kävijä – heitähän useimmat joukostamme olivat – kaivoi reipusta kirveen.

Jokainen siinä tyyliinsä, taitonsa ja voimiensa mukaan vuorollaan koivun runkoa katkaisi ja saatiinhan se poikki. Reipasoteinen kuljettajamme kampe si esteen sivuun ja matkaa jatkettiin, kunnes tie kapea mahdottomaksi kulkea ja alustavien tutkimusten

mukaan näytti loppuvan mäen takana tai viimeistään seuraavassa mutkassa.

Mitäpä sitten? Takaisin hyvässä järjestyksessä, ensin peruutellen ja välillä kävellen. Varovastikin oli syytä edetä tai siis palata, sillä kännykät eivät olleet toimineet enää pitkään aikaan. Auto kun saatiin käännettyä, alkoi matka joutua ja kuin ilmestys – sananmukaisesti – aukeni eteemme Ilmeen kylä, josta kulkemaan tottuneet osasivat oikopäätä minne tahansa.

Hiitola ei suinkaan ollutkaan kadonnut maailmasta. Ilmeenjoki, Kuujärvi, Ravattala ja Alesjärvi, kaikki asettuivat paikoilleen ja reippaasti ajeltiin jo kohti Kurkijokea. Majoituiimme entiseen Raholan kouluun. Jos oikein ymmärsin, Kurkijoelta oli palanut hotelli, jossa suomalaisten oli ollut tapana majoittua, siis hotellimme oli entinen koulu, josta ei ole pahaa sanaa sanottavana. Huoneet olivat tilavia ja siistejä – entisiä luokkahuoneita luulin.

Ruoalla ei mässäilty, mutta kaikki mitä tarjottiin, oli syötävää, maukastakin. Kohtelu oli ystävällistä, pidättyväistä, varovaisen tuntuista. Sama viehättävä tyttö oli töissä aamuvarhaisesta iltamyöhään. Sääntöisesti olivat sovittuina aikoina aamiaispöydässä puurot ja voisilmät, illalla salaatti, keitto ja lämmin ruoka. Ruokajuomana – uskokaa tai älkää – marjamehua. Pois meistä vodka ja kaikkinaisen viinan kauhistus. Koko matkan ensimmäisen humalaisen näin kotikaupunkini kauppatorilla.

1. Täältä se auton ikkunasta näytti...

Kurkijokea olisi mielellään katsellut itseksensä ihan lähietäisyydeltä, kävellyt mäkeä ylös toista alas, pitkän poikin, mutta mitä lie tarpeetonta varovaisuutta, että en lähtenyt yksin illalla ulos kylästä kulkemaan. Näkemättä jäi Sonkin huvila ja Lopotin linnavuori kiipeämättä, mutta Relanderin kotitalo nähtiin ja kirkon paikalla oleviin muistomerkkeihin käytiin tutustumassa.

Yksi päivä vietettiin Hiitolassa. Kiipesin lipsuvin kengin Linnavuorelle, missä ”Karjalan kauniin eessäni näin”. Järvenselkä, tuuheita metsiköitä, umpeen kasvaneita peltoaukeita, alhaalla tämän päivän Hiitola, alakuloinen, nuhjuinen. Torilla kaksi myyjää, pari kolme kauppa, koulu, posti. Postitoimistossa käynti oli aikamatka lapsuuteeni 1940-luvun Suomessa. Postineiti toivotti suomen kielellä: ”Hyvää lomaa Hiitolassa.” En osannut edes kiitosta sanoa, vieläkin harmittaa.

Käikisalmen läpi ajettiin, tehtiin tienvarsiostoksia ja

Viipurissa pysähdyttiin. Paljon nähtiin, paljon jäi näkemättä. Ehkä joskus on vielä palattava uudelleen, kun jäi rautatiematkakin kokeilematta, vaikka Hiitolan asemalla kävinkin.

Ritva Peltomaa
Pori

2. ... ja aiheutti matkaseurueelle päänsärkyä...

3. ... mutta näin onnellisesti siinä lopulta kävi.

Kehotuksestanne matkakokemuksia

Keskikesän sadekin oli hellittänyt, kun Keskimatkojen Petteri kokosi uutuuksiaan kiiltävään pikkubussiin 12 henkilöä, Milja Peltomaa toimissa autotemäntänä. Niin voi matka Hiitolaan alkaa.

Tuskinpa noista majoituspäivästä tällä kertaa kannattaa mainitakaan. Sitä vastoin jokainen halusi laajentaa tutuiksi tulleita reittejään. Rohkeus oli voittanut alkuaikojen epäilykset, pikku varauksin kuitenkin. Tyttäreemme Kirstin rohkeutta pidän lähes ”urotekona”. Hän lähti Tausjärven kautta ”mummolaan Ijäksi” yksin jonkun venäläismiehen kanssa. Vain pitkä heinikko ja viitakko osviittana. Tekemistäni kartoistakaan ei taitanut olla suurta hyötyä, mutta kohde löytyi yksinkin.

Ennen tätä päivää kuitenkin Kirsti oli jälkeläis-

täni ensimmäinen, joka kävi Kilpolan Kavonsalmen tilallamme, jonka vuonna 1885 tehty maakartta on minulla. Tilan omisti Sipi Sipin. Iijäs. Myöhemmin oli osajattu Antti Kokolle. Viimeiset Kavonsalmen haltijat olivat Mauri Lankinen ja omaiset. Mainittakoon vielä,

Mauri Lankinen ja Kirsti Seppälä skoolaavat ”kotikonnuilla” Kavonsalmella kesällä 2005. Nuotiossa paistetut makkarat maistuivat piknikillä. ”Onnistunut retki”, totesivat molemmat.

ettei osanneet tuolloin kirjoittaa Ijästä oikein, vaan se oli milloin mikäkin: Ijas, Iäs, Ies, Iljäs ja niin edelleen.

Mauri oli vailla matkaseuraa Kavonsalmelle, ja Kirstin mieli teki kovasti nähdä esi-isien olinpaikat, siis tuumasta toimeen.

Molemmat osapuolet olivat matkan onnistumiseen kovin tyytyväisiä.

Kirsti näki Maurin näyttämänä, mistä sukukalleutemme eli rintakoru löytyi. Korun valoi Salla-Maija Lankinen, kun oli saanut ensin alkuperäisen museolta takuita vastaan lainaksi. Hänen ystävällisellä avullaan sain minäkin osani jälkipolville muistoksi ja kantaa rinnassansa arvokkaissa tilaisuuksissa. Toivon hartaasti, että jälkipolvet osavat antaa sille kuuluvan kunnian.

Nyt oli siis Kavonsalmentila ja Laatokka ihailtu, toisen päivän ohjelmaan kuului ”ryhmän hajoaminen” kullekin itselleen tärkeiksi katsomiinsa paikkoihin. Kirsti päätti käydä Pukinniemen Perälammun mummolassa yksin kulkien poikki metsän ja peltojen, joissa rentunruusut rehottivat punaisina ja valkeina haituvina ollen aina silmissä, pitkiä kun olivat.

Seurakseen Kirsti sai kuitenkin ”mummolaan” asti ummikkovenäläisen, joka sitten palasi autonsa luokse ja Hiitolan asemalle.

Sipro Ijäksi pellosta Kavonsalmen tilalta löytynyt soikea kuparisolki. Useita koruja on historian mukaan löytynyt jo 1880-luvulla. Solki kuuluu ns. pienoissolkiin. Niitä on löytynyt vain kolme kappaletta. Mallin mukaan tehty koru on Aino Kopin perhekalleus.

Kirsti joi termoksesta kahvit, otti lähteestä juomavettä, söi evänsä ja lähti patikoimaan jo tutuksi tullutta reittiä myöden Pukinniemen pysäkillä.

Siellä hän istuskeli ja odotti junan tuloa Viipurista päin. Hän näki kuitenkin kaksi venäläistä miestä ja yhden naisen. Hän sanoi heille olevansa Suomesta. Miehet mittailivat Pukinniemen katkennutta nimistä ummikkovenäläisen, joka sitten palasi autonsa luokse ja Hiitolan asemalle.

Tuli se odotettu juna-

kin, ja Hiitolan asemalla oli tämä ”odottava” venäläismies autoineen viemässä Kirstin majoitukseen. Ihana, onnistunut matka oli kuulemma kaikille, mutta Mauri ja Kirsti olivat ikionnellisia matkan päätyttyä. Miljalle taisi olla joskus mielessä ja huolen aiheena, kuinka se Kirsti yksin metsässä pärjäisi. Kiitos huolenpidosta. Ensi kesänä uudet seikkailut ja menoksi.

Syysterveisin

Aino Koppi

Ennen Kilpolan saarelaiset testasivat kuntoaan kiertämällä soutuveneellä Kilpolan saaren päivässä. Tuota kierrosta olin yrittänyt useana kesänä kotiseutumatkoilla. Tänä kesänä se onnistui. Kesäkuun alussa kotiseutumatkalla Hiitolassa kolme matkalaista: Savolaisen Teuvo, Hämäläisen Jouko ja minä lähdimme Boriksen veneellä Kilpolan kierrokselle. Oli aurinkoinen tyyni ilma, joten sään puolesta oli ihanteelliset olosuhteet saaren kiertämiseen.

Kilpolan kierros

Lähdimme Boriksen venerannasta kohti Uitonsalmen siltaa. Totesimme Laatokan vedenpinnan nousseen niin korkealle, että hyvä, kun mahduimme sillan alta. Edellisenä kesänä vesi oli ollut niin alhaalla, että veneiden potkurit ottivat pohjaan sillan alla. Sillan alituksen jälkeen suuntasimme kohti Vavulanniemeä ja Jänhinselkää. Jänhinselän kierroksen aikana totesimme Kalapekon ”Tattarin” Antin talon olevan paikoillaan ja Aronlahden yli menneestä sillasta vain pylväiden olevan jäl-

jellä. Jänhinselän kierroksen jälkeen suuntasimme matkamme Kaskisaaren ja Särkisaaren välistä kohti Kavonsalmea. Vuonna 1941 venäläiset käyttivät Särkisaarta apuna ylittäessään vesistön Kaskisaaresta Haapalahteen. He käyttivät siltoihin lähitienoon hirsiset rakennukset. Isäni syntymäkodista kaikki rakennukset oli käytetty ja isän talostakin rihi. Kavonsalmen suulla tuli näkyviin Kavonsalmen peltoaukea, joka oli isonjaon v. 1870 jälkeen ollut Sipi Ijäk-

sen hallussa. Hän oli Kopin Ainon esi-isää. Ennen vuosisadan loppua oli kolmannes tullut Antti Kokon hallintaan. 1900-luvun alun aikana siirtyi Ijäksien osa Kavonsalmesta Mikko Lankisen perillisten hallintaan. 1930-luvun lopulla se oli isäni Juhana Lankisen omistuksessa. Maisemat vaihtuivat Kavonsalmen suun kierroksen jälkeen suuntasimme Väivärinsaaren ja Vahvasen saaren välistä kohti Naismerta, joka aukeni meille tyynenä ja aurinkoi-

Mauri Lankinen (oik.) ko-keilemassa, toimiko puhelin Ison Koirasaaren huipulla. Vasemmalla ylhäällä Marja-saari ja oikealla Kilpolan saaren niemiä. Teuvo Savolainen katselee, onnistuuko Maurin soittaminen.

sena, mutta aina yhtä jylhänä kallioisine rantoineen ja vehmaisine lahtineen. Matkamme suuntautui kohti Mullikanohtaa, joka on niemi Naismeren puolella Kavonsalmen suulla. Maihin noustuamme kuvasin Naismeren. Näkyihän niemen nokasta oman rantani lisäksi aina Riekkalanlahden suuhun saakka. Kuva tuli otettua myös Korpisaaren aurinkoisesta rannasta ja Vahvasen saaren päästä. Pienen Naismeren kierroksen jälkeen suuntasimme matkamme Vahvasen saaren ohi Isolle Koirasaarelle Tounaan rannan ja saarten jäädessä oikealle puolelle. Noustessamme maihin saaren pohjoispäässä, jossa muuten oli leirintäpaikka. Läksimme tutustumaan saareen. Saaren molemmat päät ovat kallioisia, ja saaren keskellä on vaihtelevaa maastoa kasvuston vaihdellessa vyöhykkeittäin.

Saaren eteläpäässä 28 metriä korkealta kalliolta on hyvä näkyvyys kaikkiin suuntiin. Sieltä voi ihailla ulapan reunassa olevia saaria ja luotoja sekä nähdä Laatokan pohjoispään kauneus. Kaakkoon katsottaessa näkyy Selkämarjasaari, joka on monen matkailijan tavoite. Etelässä kaukana näkyvät Käkisalmen tehtaanpiiput sekä Jänissaari. Tounaan Rihtniemen edustalla oleva Kekokallio on munanmuotoinen kalliosaari, jossa lokit pesivät.

Valkeita kiviä ja norppa

Kahvi- ja uintitauon jälkeen jatkoimme kohti Marjasaaren pohjoispäätä. Rannan läheisyydessä ihmettelimme rannan valkeata kivetystä, joka oli kerroksittain usean metrin korkuinen ja muodostui valkoisista pyöreistä kivistä. Mitenköhän se oli syntynyt? Siinäpä meille mietittävää. Kuvattuamme veneestä tätä erikoista rantaa, joka on varmasti monen matkaili-

Makkaranpaistossa Hämäläisen rannassa Teuvo (oik.), Jouko ja Boris.

Hollon Pelimannit soittivat iltamien tanssit. Se saikin yleisön viihtymään ohjelman ja kahvin juonnin jälkeen tanssilattialla. Vasemmalta Matti Hollo, viulu, Jukka Lentonen, haitari, Markku Ahokas, kitara ja Heikki Nurminen, basso. Tämä kokoonpano on soittanut yhdessä noin 15-20 vuotta keikkaillen kysynnän mukaan vaihtelevasti.

JATKOA SIVULTA 1

Lintujen heleät äänet lehdissä soi lauluun. Hento, lento mieltä viihdyttää. Kultainen koti varrella virran iäksi syömme jään. Tieni pois kauaksi johti maitten ja merien taa. Unhoittaa silti en noita muistoja rakkaita saa. Syntymäseudut kotoiset kunnaat

Karjalan kauneimman. Mielessä säilyy lapsuuden muistot, nuo ajat armahat.” Ohjelma päättyi yhteisesti laulettuun Karjalan kunnailla –lauluun. Sen säesti Arja Kastinen kanteleellaan. Maistuvat piiraat munavoin kera, samana päivänä leivotut pikku pulat ja kahvi tekivät hyvin kaupansa buffetissa. Myös karjalaiset tuotteet vaihtoivat omistajaa. Niitä oli tarjolla aina kynttilöistä lippalakkeihin ja heijastinnauhoihin asti. Kahvin jälkeen viihdytti ja vauhtiinkin kiihdytti Hollon Pelimannit tanssivaisia sekä kuuntelevaisia iltamavieraita. Tanssit taisivat jatkua lähelle puolta yötä.

Raija Hjelm

Sorjon kylä – Sorjos by

Suomen suurruhtinaskunnan Karjalassa oli 1800-luvun lopulla kaksi erikoisleimaista kylää, joilla oli kielellisesti poikkeava historia. Kannaksella sijaitseva Muolaan pitäjän Kyyrölän kylä, joka oli enemmistöltään venäjänkielinen johtuen historian kulkuun liittyvistä 1700-luvulla ta-

pahtuneista väestön pakko-siirroista. Laatokan Karjalassa olevalla Kurkijoen pitäjällä oli myös omansa valtaväestöstä poikkeava kielellinen väestö: Sorjon kylän ruotsinkieliset. Kirjassaan Karelen – med kärlek Kaj Wahlbeck (lähde 1) kertoo 1800-luvun loppupuolen historiaa

ja jatkaa, että Suomen suurruhtinaskunnassa oli suuret katovuodet. Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla oli vuosina 1867-68 kylmät kesät. Kylvötoihin päästiin vasta juhannusviikolla. Ensimmäiset hallayöt tulivat elokuun lopulla, eikä vilja mitenkään ehtinyt valmistua. Sama kirja kertoo, että noi-

jan tavoitteena, jatkoimme matkaa kohti Kilpolan saaren eteläpäästä Käärmelammenniemeä.

Lähdimme kiertämään Kilpolan saarta ja jätimme eteläpään pienet saaret käymättä. Olihan noihin saariin tutustunut ja kertonut niistä meillekin luontokuvaaja, kirjailija Juha Taskinen kirjassaan Laatokan seitsemän merta. Hän oli matkallaan Lopottiin poikennut saarille yövyttyään ensin Jänissaassa.

Kun kiersimme saaren eteläpään kallioista rantaa, muistaakseni Korilammenluodon seudulla näimme eräällä luodolla norpan ottamassa aurinkoa. Meidän ohikulkumme ei tuntunut sitä pahemmin häiritsevän.

Matkan jatkuessa tulimme Pirhossalmen suulle.

Siellä rantauduimme. Pienen kävelyretken aikana tutustuimme entisten Hämläisen rakennusten paikkoihin. Olimme Joukon isän koti- ja syntymäpaikalla. Jouko kertoi paikasta kierroksemme aikana.

Retken anti

Rannassa näimme jälleen nuotiopaikan. Sytytimme sen ja paistoimme makaroita, jotka olimme tuota hetkeä varten mukaamme ottaneet. Keskustelimme ja kertasimme, mitä siihen mennessä olimme nähneet matkan aikana. Totesimme jo siinä vaiheessa retken ylittäneen kaikki odotuksemme.

Matkamme jatkui Kilpolan saaren rantaa seuraten Anisniemeen niin, että Karjalan saaren jälkeen suunta-

Marjasaaren pohjoispään rannassa oli kerroksittain valkoisia pyöreitä kiviä.

simme Rasinselälle kuvataksemme Ulaskanniemen rantaa Kyläsaaren kohdalle saakka. Sen jälkeen käännyimme takaisin Ulaskanniemen kiertäen kohti Uittosalmea.

Olimme kiertäneen Kilpolan saaren yhtenä päivänä - vaikkakin moottoriveineellä. Olin yrittänyt tuota useana kesänä aikaisemmin, mutta nyt se oli tehty. Meidän kierros oli kuitenkin huomattavasti helpompi kuin ennen kilpolaisten tekemä kuntoisuuskoe, jonka he tekivät soutaen.

Niitä henkilöitä täytyy kunnioittaa, jotka ovat Kilpolan kierroksen yhden päivän aikana soutaneet. Kiitos teille mukana olleille onnistuneesta kierroksesta.

Mauri Lankinen
Kavonsalmi
Leineperi

Kilpolansaareen on nousemassa noin 100 majoituspaikan hotelli. Raija Laaksosen otti kuvan 17.9.2005.

na vuosina menehtyi Suomessa noin 90 000 ihmistä nälkään ja sen aiheuttamiin tauteihin.

Kurkijoen pitäjässä sijaitti suurtila, jonka omisti rikas hovineuvos A. von Etter. Hän tarjosi ruotsinkieliselle Pohjanmaan väestölle mahdollisuuden paremmasta tulevaisuudesta. He voisivat ryhtyä torppareiksi Karjalassa, hänellä olisi osoittaa heille valmiit asu-mukset. Vastikkeeksi heidän tulisi suorittaa taks-

Sorjon asema kuvattuna vuonna 1999.

värkkityötä hänelle.

Ehdot eivät kuitenkaan pohjanmaalaisia tyydyttäneet, ja he hylkäsivät tarjouksen, mutta von Etter tarjosi toisen vaihtoehdon muuttajille. Jos he olisivat

Sorjon ruotsalainen kansakoulu, josta Kurkijoki kuvat kertovat –kirja kertoo näin. Sorjon kylässä oli ruotsalainen kansakoulu, jonka rakensivat Pohjanmaalta kylään muuttaneet ruotsalaiset talkootyönä v. 1890. Koulu toimi talvisotaan saakka, joskin oppilasmäärä jatkuvasti väheni. Viimeinen opettaja oli Ester Fagerlund. Valok. Paavolainen, Museo-virasto. Kurkijoki kuvat kertovat s. 205. Kirjassa on myös kuvat puutalkoisiin osallistuneista kyläläisistä, oppilaista retkellä Savonlinnassa v. 1916 opettajansa Edith Björklundin kanssa sekä koulukuvat vuodelta 1922 ja lukuvuodelta 1928-29.

halukkaita raivaamaan ja rakentamaan hovin takamaille, jotka sijaitsivat juuri Sorjon kylässä, he saisivat lisäksi kymmenen vuoden vuokravapauden. Niinpä Teerijärven, Kruunupyyn ja Alavetelin alueilta siirtyi käsityöläisammatin osaavia suurperheitä ja maanviljelijöitä yhteensä 213 henkilöä paremman tulevaisuuden toivossa Kurkijoelle.

Uudisasukkaat asettuivat tiloilleen, raivasivat peltonsa ja rakensivat asumuksensa uskoen, että tulevaisuus olisi onnellisempaa kuin Pohjanmaalla. He perustivat täysin ruotsinkielisen yhteisön ja rakensivat omilla kustannuksillaan kansakoulun, joka toimi heidän omalla äidinkielellään.

Sukunimiltään Pohjanmaalta siirtyneet perheet

olivat Björklund, Hongell, Skytten, Kajander, Haglund ym. Heidän joukossaan oli myös minun äitini isovanhemmat Mathias ja Amanda Henriksson. Kansakoulu aloitti toimintansa vuonna 1890. Siinä koulussa äitini-kin aloitti opintiansä.

Ajansaatossa ja vuosien kuluessa Sorjon kylän väestörakenne muuttui, solmittiin avioliittoja yli kielirajojen. Uudella vuosituhannella jo vuonna 1920 kylä oli

suomalaisenemmistöinen. Kylän kielellinen erillaisuus oli ollut jo pitkään valtavan estön ”hampaissa”. Yritykset saada koulu lakkautetuksi kilpistyivät siihen, että koulu sai toimintaansa tarvittavat varat, 500 markkaa opettajan palkkaukseen valtiolta ja kunnalta.

Vasta kun kunnan avustuksen monien yritysten jälkeen lakkautettiin 5.5.1935, oli ruotsinkielinen koulu tiensä päässä. Erityisenä

seikkana tässä koulun lopettamisessa täytyy mainita sanonta: ”Pitääkö sitä svenskää taalata ”tyhjiille seinille”, kun koulussa on vain kymmenen oppilasta?” (lähde 2)

Tänä päivänä, kun Karjala ei ole enää meidän, on uusien sukupolvien hyvä tietää tämän Sorjon kylän erityispiirre ja kokea se suurena rikkautena.

Pekka Åberg
Järvenpää

Pekka Åberg seuralaisineen kesäretkellä Sorjossa vuonna 1999.

Elisenvaaran pommitukset puhuttavat

Olemme pitkin syksyä saaneet lukea monia kirjoituksia ja omakoh-taisiakin kokemuksia Elisenvaaran pommi-tuksista. On varmaan syytä muistuttaa mieliin vielä se, mitä Kurkijoki sodasta evakkoon kirja sivuillaan 326-329 asiasta kertoo.

Venäläisten ilmatoiminta vilkastui suurhyökkäyksen alkaessa sekä Karjalan kannaksella että Laatokan koillispuolella. Molemmilla rintamasuunnilla ilmavoimien toiminta kytkeytyi osittain maavoimien sota-toimiin. Jokainen mukana ollut mies muistaa Karjalan kannaksella ja Lotinanel-lon suunnalla venäläisten hyökkäyksen alkaneen ty-kistökeskityksen ohella en-nen näkemättömällä maa-asmien lentopommituksel-la.

Maataistelu- ja pommi-koneet olivat kiinteästi mu-kana myöhemminkin venä-läisten hyökkäystoimissa. Luonnollisesti maarinta-mille johtavat rautatiet jou-tuivat lentotiedustelun koh-teiksi. Joukkojen siirtoja ta-pahtui silloin Itä-Karjalan suunnalta Karjalan kannak-selle.

Elisenvaaran asema säi-lyi jatkosodan aikana lento-pommituksilta, vaikka niitä oli tapahtunut Laatokan rannikon asutuskeskuksis-sa. Hiitolaa pommitettiin 14.6.1944. Se edelsi Elisen-vaaran ensimmäistä pom-mitusta, joka tapahtui 15.6.1944 klo 8.10. Neljä hävittäjäkonetta tuki 22 pommikoneen suorittamaa pommituslentoa. Koneet pudottivat noin 200 sirpale-pommia aseman ympäris-töön.

Pommituksessa kuoli kaikkiaan 10 henkilöä, jois-ta yksi sotilas, 2 siviilimies-tä, 6 naista ja yksi lapsi. Kuolleista oli kurkijokelai-sia kaikkiaan 6: Dagny It-kenen, Heikki Jussilainen, Hilja Karvinen, Anna Tai-vassalo, Terttu Varis ja 4.9.1939 syntynyt tyttönen Airi Siltanen. Ulkokunta-laisista kuoli pommituk-sessa Eine Niemi, joka toi-mi silloin Elisenvaarassa kättilönä. Muut ulkokunta-laiset uhrin olivat Maria Rastas, Yrjö Mykrä ja Jaak-ko Terentjeff.

Mainittakoon tässä yhte-ydessä, että venäläiset pom-mittivat samana päivänä myös Viipuria, jossa kuoli elisenvaaralainen rautatie-läinen, Viipurissa töissä ol-

lut Väinö Savolainen hävi-ten jäljettömiin. Elisenvaa-ran pommituksessa haa-voittui lisäksi 23 henkilöä, joista 10 vakavasti. Asuin-rakennuksia vaurioitui kaikkiaan 21, joista 5 yli 50-prosenttisesti.

Elisenvaaran ja koko Suomen sotahistorian tu-hoisin lentopommitus ta-pahtui 20.6.1944 klo 13.20. Tällöin 55 pommikoneetta kolmena peräkkäisenä aal-tona suoritti ilmatorjunnan puuttuessa lähes harjoitus-maisen pommituksen.

Asemalla oli sillä hetkel-lä kaksi Karjalan kannak-selta tullutta evakkojunaa ja yksi sotilasjuna sekä lisäksi muita aikataulun mukaises-ti tulleita junia. On arvioitu junissa olleen noin 1 000 ihmistä, jotka eivät ehtineet ratapihalta kovinkaan kau-as. Seuraukset olivat sanoin kuvaamattomia.

“Tuolla irroitettiin ehjiä vaunuja palavista ja mies-voimin siirrettiin kauem-maksi. Täällä veturin ja pit-kän vaijerin avulla vedettiin kiskoilta suistuneita vaunu-ja takaisin. Täysin palaneita vaunujen jäännöksiä hinatiin pois. Vaikeasti haavoit-tuneita ihmisiä oli koottu useita kymmeniä ja näitä lähti juna kiidättämään

Monta ristiä jouduttiin pys-tyttämään Eli-senvaaran pom-mitusten joh-dosta. Kuva kir-jasta Kurkijoki sodasta evak-koon.

kohti Savonlinnaa”, kertoo Juho Toiviainen ja jatkaa: “Suurimmat evakkoperhei-tä kohdanneet tuhot olivat rautatiealueen länsipuolen maastossa. Täällä ollutta vesaiikkaa olivat sirpale-pommit lakaisseet kuin jät-tiläisniittokoneella ja mel-kein jokaisella aarilla oli joku vainaja murtunein jä-senin. Saimme ohjeet käy-dä tunnistamaan vainajia. Se osoittautui melkein mahdottomaksi, sillä har-valla vainajalla oli paperei-ta niissä vaateen riekaleis-sa, mitä heillä oli jäljellä. Useathan olivatkin vain muodottomia lihakasoja il-man jäseniä. Seitsemän paari-paria alkoi sekä ruu-

miillisesti että henkiseistikin raskaan työnsä, mikä saa-tiin päätökseen vähän jäl-keen puolenyön.”

Kuvatkoön pommitus-hetkeä erään mukana olleen kertomus: “Vaunu. jossa olimme, sai osuman ja näin rikkoutuneiden lautojen vä-listä, kuinka yhä uusia ko-neita tuli junien päälle pu-dottaen pommilastinsa. Menetin välillä tajuntani ja herätessäni rytinä vain jat-kui. Ilmassa lenteli laudan-kappaleita ja kaikkea rojuu, samoin ihmisruumiin osia. Kaikki oli pölyn ja savun peitossa.”

Paikalle oli hälytetty Kurkijoen, Jaakkiman ja Parikkalan kunnanlääkärit.

Sotilashallintopiirin lääkäri tuli myös paikalle. Lääkäri-en työ jäi lopulta puolinais-seksi. Monet haavoittuneet olisivat tarvinneet pikaista leikkausta tai verensiirtoa, joita kumpakaakaan ei voitu heti suorittaa.

Poliisit ja is-miehet oli-vat koonneet kuolleita kah-teen paikkaan yhteensä 67. Lisäksi neljässä evakuointi-vaunussa oli 28 ruumista ja palavissa vaunuissa voitiin havaita ainakin kahden vai-najan jäännökset. Yöllä 21.6. kuljetti LaatPE:n kuorma-auto uhrin Kurki-joen maamiesopistolle kou-lutilan navettaan omaisten tunnistettavaksi.

Rautatievaunuissa olleet

Vielä Elisenvaaran pommituksista

Kävin Sota-arkistossa katsomassa, mitä Lahden-pohjassa sijainneen 42. il-mavalvontakomppanian so-tapäiväkirja kertoo kolmes-ta jatkosodan aikaisesta Eli-senvaaran pommituksesta. Nehän tapahtuivat 15.6., 20.6. ja 1.7.1944.

Kesäkuun 15. päivänä klo 8.00 sää oli pilvistä, lämpötila 9,5 astetta. Käki-salmen alueella liikkui-vat vahvat vihollisen pommi-tusmuodostelmat. Koneet suuntasivat Heinäsenmaas-ta pohjoiseen kaartuen Lah-denpohjan eteläpuolitse rautatielle, jota suuntana pi-täen lensivät kohti Elisen-vaaraa. Klo 8.04 annettiin ilmahälytys kaikissa koh-teissa.

Klo 8.10 koneet, 18/2 ja 4/1 (eli 18 pommikoneetta ja 4 hävittäjää), pommittivat Elisenvaaraa pudottaen miina- ja räjähdyspommeja maalinaan ilmeisesti ratapi-ha. Ratapihalle ei kuiten-kaan osunut yhtään pom-mia, vaan kaikki osuivat rad-an sivuun vaurioittaen ja tuhoten rautatiehenkilöstön asuintaloja. Pommituksessa kuoli 4 henkilöä heti ja noin 30 haavoittui. (Kurkijoki Sodasta Evakkoon -kirjan mukaan pommikoneita oli 22, hävittäjiä 4 ja lopullinen kuolonuhrien lukumäärä oli 10). Klo 8.16 koneet pois-tuivat Hiitolan ja sieltä etelään.

Elisenvaaraan jatkosodan aikana rakennettu asemarakennus 20.6 tapahtuneen pommituksen jälkeen. Aseman edessä on tuhoutunut rautatievaunu. Katolle on lentänyt tuhoutuneessa vaunussa kuljetettuja sanomalehtiä. Matti Rapon kokoelmat.

Jäin itse pikkupoikana tämän pommituksen alle. Olin tulossa polkupyörällä Huutomäen tietä pitkin ase-malle päin, kun näin konei-den jyrisevän kohti radan itäpuolelta. Ehdin Pusutun-neliin, ennen kuin koneet tulivat päälle. Maa pölyysi, ja taloista lensi säpäleitä.

Kesäkuun 20. päivänä klo 8.00 sää oli kirkas, läm-pötila 16,6 astetta. Klo 4.48 lännestä Nivalle ilmestyi 1/2 (siis yksi pommikone)

kaartuen Lahdenpohjan kautta Elisenvaaraan, sieltä Hiitolan, josta kaakkoon. Klo 6.27 koillisesta lensi 1/2 PE-2 (siis Petljakov-2 -kaksimoottorinen syöksy-pommittaja) Nivalle lentä-en samaan suuntaan kuin edellinenkin, poistuen Hiit-olasta etelään. Klo 10.14–10.20 rannikkoa pitkin nou-si 1/PE-2 kahden hävittäjän suojaamana Kurkiniemen kautta Hiitolan, jossa kier-telivät ja poistuivat lounaa-

seen. Elisenvaarassa oli il-mahälytys klo 10.21–10.27.

Sotapäiväkirja kertoo muistakin aamupäivällä lä-histöllä nähdystä yksittäi-sistä viholliskoneista, mikä viittaa vilkkaaseen tieduste-lutoimintaan. Toisin kuin Elisenvaarassa, Hiitolassa oli iltatorjuntavälineistöä, koska siellä lentäneitä vi-holliskoneita kerrottiin tuli-tetun.

Elisenvaaran ensimmäi-seen pommitusaaltoon klo

12.32 osallistuneista ko-neista ei sotapäiväkirjassa ole tietoja. Toisen pommi-tuksen klo 12.38 tehneet koneet poistuivat klo 12.47 Tervun ja Heinäsenmaan kautta Laatokalle, jolloin niitä mainitaan olleen 16/ PE-2 ja 2/1 AC (eli 16 PE-2 -pommittajaa ja 2 Aero-cobra P-39 -hävittäjäkonet-ta). Kolmas pommitus ta-pahtui klo 12.47, ja koneet poistuivat Hiitolan kautta etelään klo 12.55. Lento-

korkeus oli noin 4000 m, ja koneita oli 12/PE-2 ja 4/1 (eli 12 PE-2 -pommikone-ta ja 4 hävittäjää). (Kurki-joki Sodasta Evakkoon -kirjan mukaan näissä kol-messa laivueessa oli yh-teensä 55 konetta. Sylvi Sainio kertoi laskeneensa 18+20+22 konetta).

Kesäkuun 21. päivänä klo 8.00 sää oli täysin pilvi-nen, lämpötila 15,7 astetta. Päivän aikana oli alueella kolme vihollisen tieduste-lulentoa.

Heinäkuun 1. päivänä klo 5.07 oli 1/PE-2 tiedus-telulennolla reitillä Lahden-pohja–Elisenvaara–Hiitola, samoin 1/PE-2 klo 8.26. Klo 8.29 lähestyi etelästä 20/PE-2 ja 5/Lagg (eli 5 LaGG-hävittäjää) kohti Eli-senvaaraa. Ilmahälytys an-nettiin klo 8.37. Klo 8.39 vihollislaivue pommitti Eli-senvaaran ratapihaa; vaaka-pommituksella 15, liuku-pommituksella 5 ja ampui-vat kk:lla. Ratapihalla sei-soi sattumalta ammusjuna, jonka yksi vaunu sai osu-man. Savon rata meni poik-ki. Kaksi siviilihenkilöä kuoli. It. ei saanut osumia.

Kurkijoki Sodasta Evak-koon -kirjan mukaan pom-mitukseen osallistui 28 pommikoneetta. Elisenvaa-raan oli nyt saatu ilmator-juntajaokset Suohoville ja Taunin tiilitehtaan lähelle. Näiden tulitus ei kuiten-kaan aiheuttanut vihollisko-neille vaurioita.

Tapio Nikkari

edelleen

ruumiit kuljetettiin vaunu-
jen mukana ensin Sorjoon.
Sotilashallintopiirin pääl-
ikkö määräsi myöhemmin
21.6, että Sorjossa olevat
vainajat on viipymättä toi-
mitettava Savonlinnaan tai
muussa tapauksessa Kurki-
joelle muiden uhrien jouk-
koon ja sopi Käkisalmen
suojeluskuntapiirin kenttä-
papin kanssa siitä, että hän
huolehtisi kyseisten ruu-
miiden vastaanotosta Sa-
vonlinnaan.

Sotilashallintopiiri il-
moitti 22.6., että Kurkijoel-
le tuodut uhrin voidaan hau-
data Kurkijoen kalmistoi-
hin. Hautausta varten sotila-
shallintopiirin päällikkö
pyysi 80 arkkuu LaatRP:n
pastorilta, joka kuitenkin
voi toimittaa vain 15 ark-
kuu. Loput vainajat haudat-
tiin lautalaatikoissa. Vainajien
joukossa oli 11
kurkijokelaista: Katri Hai-
kala, Pekka Hämäläinen,
Eeli-Kaarina Jääskeläinen,
Väinö Korte, Olli Kuosma-
nen, Johannes Kärhä, Sisko
Lappalainen, Johan Niiler-
palo, Aila Roininen, Lyyli
Vaittinen ja Väinö Vanha-
nen.

Maamiesopistolla tun-
nistettavina olleista vaina-
jista haudattiin useimmat
tunnistamattomina. Vainajien
siunaustilaisuus oli
25.6.1944. Tällöin haudat-
tiin Kurkijoen sankarihau-
taan Toivo Arminen Jääs-
kestä, Toivo Henttonen
Pyhä

järveltä, Harald Holm-
ström Helsingistä, Pekka
Hämäläinen Kurkijoelta,
Pentti Kinnari Pyhäjärveltä,
Väinö Korte Kurkijoelta,
Sirkka Palmu Joensuusta,
Siiri Rämänen Kurkijoelta,
Paavo Salo Käkisalmelta ja
Väinö Vanhanen Kurkijoel-
ta. Näiden lisäksi haudat-
tiin Kurkijoen sankarihau-
taan yksi tuntematon soti-
las.

Tunnistetuista vainajista
haudattiin Otsanlahdelle
uudelle hautausmaalle seu-
raavat 18 vainajaa: pappis-
munkki Adrian Konevitsas-
ta, Toivo Forsman Lopelta,
Aarne Helle Parikkalasta,
Topias Kaffari Räisälästä,
Johannes Kärhä

Kurkijoelta, Jenny Kö-
nönen Koivistolta, Liisa
Laukkanen Räisälästä, Jo-
han Niilerpalo Kurkijoelta,
Meeri Ravantti Räisälästä,
Pekka Roininen Räisälästä,
Huugo Saares Viipurista,
August Sällinen Valkjärvel-
tä, Raija Tulkki Lauritsalas-
ta, Elvi Valtonen Kurkijoel-
ta, Paavo Valtonen Kurkijoel-
ta ja Vilho Valtonen Kur-
kijoelta. Viimeksi mainitun
Valtosen perheen isä Vilho
toimi silloin Elisenvaarassa
poliisikonstaapelina. Lisäk-
si haudattiin poissa olevana
Lyyli Vaittinen Kurkijoelta
sekä 31 tunnistamatonta
vainajaa.

Kurkijoen maamiesopis-
tolla tunnistetuista vainajis-
ta lähetettiin 11 koti-
kuntiinsa: Uno Jokinen

Vaasan sk-piiriin, Kalle Kä-
märaisen Varkauden suo-
jeluskuntaan, Pentti Haa-
visto Sysmän suojeluskun-
taan, Tauno Poutanen Var-
kauden suojeluskuntaan,
Väinö Lampela Toholam-
min suojeluskuntaan, Tau-
no Kettunen Säämingin
suojeluskuntaan, Matti
Rapo Helsingin suojelus-
kuntaan, Mikko Popkoff
Helsingin suojeluskuntaan,
Uno Kosonen Säämingin
suojeluskuntaan, Siiri Hän-
ninen Kanta-Hämeen sk-
piiriin ja Johan Nummelin
Turun suojeluskuntaan.

Tuskin koskaan saatiin
selville todellista uhrien lu-
kumäärää. Sotilashallinto-
piirin tilasto mainitsee
kuolleita olleen yhteensä
134. Näistä oli 19 sotilasta,
25 siviilimiestä, 51 siviili-
naista ja 39 lasta. Haavoit-
tuneita mainitaan tilastossa
136.

Ilmasuojeluviranomaiset
ilmoittavat kuolleita olleen
111 ja haavoittuneita 185.
On kuitenkin muistettava,
että eräitä henkilöitä katosi
jäljettömiin pommitukses-
sa. Postinkantaja Lyyli
Vaittisen maallisia jäännök-
siä ei löydetty. Yhtä jäljet-
tömiin katosi Eeli-Kaarina
Jääskeläinen.

Pommituksen jälkeen oli
ratapihalla vain yksi läpi-
kulkuraide kunnossa. Ase-
marakennus kärsi vaurioita
ja kaikki viestiyhteydet kat-
kesivat. Yöllä klo 2 oli saa-
tu jo kolme raidetta kun-
toon ja 21.6. aamulla oli
kunnossa neljä matkustaja-
ratapihan ja viisi tavaratapi-
han raidetta. Viestiyhtey-
detkin saatiin kuntoon 21.6.
klo 16 mennessä.

Pommeja putosi pääasi-
assa ratapihan molemmille
puolille, joissa oli vähän ra-
kennuksia. Tästä johtuen
rakennusten tuhot jäivät
pieniksi. Kaksi rakennusta
tuhoutui kokonaan ja neljä
vaurioitui lähes käyttökel-
vottomiksi.

Seuraavan kerran vierai-
li 28 venäläistä pommiko-
netta Elisenvaarassa

1.7.1944 klo 8.37. Ko-
neet pudottivat noin 100
sirpalepommia aseman ym-
päristöön. Nyt oli Elisen-
vaarassa ilmatorjuntajaok-
set Suohovilla ja Taunin
tiilitahtaan luona. Tulitus ei
aiheuttanut koneille vauri-
oita. Pommitus vaati kaksi
kuolonuhria, Veikko Tuo-
maisen ja Kaarlo Pörstin.
Lisäksi haavoittui yksi nai-
nen.

Viisi rakennusta tuhoutui
kokonaan ja viisi vaurioitui
pahoin. Ratapihalla paloi
yhdeksän rautatievaunua ja
viisi rikkoutui. Asemalla oli
silloin ammusjuna. Sotapoliisit
ja rautatieläiset saivat irroitettua ammusju-
nasta vaunuja, jotka siirret-
tiin kauemmaksi palavista
vaunuista. Siirtymätilaa oli
hyvin vähän, sillä ratapiha
oli jälleen vaurioitunut
pommituksessa.

Lumivaaran kalksalolaiset kesäjuhlassa

Kalksalo-seuran toinen
kesätapaaminen kokosi
runsaat 40 osanottajaa
Sääksmäen Pappilannie-
meen lauantaina
27.8.2005. Valkeakosken ja
Sääksmäen seurakuntayh-
tymän kurssikeskus tarjosi
hienot ulkoiset puitteet: au-
rinkoinen kesäpäivä, upea
järvimaisema, toimivat si-
sätilat ja maittava ruoka.

Yksi Kurkijoen naapuri-
pitäjistä oli Lumivaara,
joka itsenäistyi Jaakkiman
pitäjästä vuonna 1923.
Kalksalo oli Lumivaaran
rannikko- ja saaristokylä,
jonka historiaa ja perinne-
tietoa keräämään ja vaali-
maan perustettiin vuonna
2003 Kalksalo-seura.

Seuran tavoitteena on
toimia entisten kalksalo-
laisten ja heidän jälkeläis-
tensä yhdyssiteenä sekä
keskustelu- ja kohtaamis-
paikkana. Yhteisissä
tapaamisissa muistel-
laan menneitä ja ker-
rotaan tarinoita. Muis-
tot ovat tuoreina mie-
lessä, vaikka ne ovat
jo vuosikymmenten
takaisia. Ilahduttavaa on,
että Kalksalossa asuneiden
lisäksi mukana on paljon
toisen ja kolmannen polven
kalksalolaisia, joille muis-
telut tarjoavat arvokasta ja
mielenkiintoista tietoa su-
vun asuinseudulta.

Vuosi sitten kalksalo-
seuralaiset kokoontuivat
ensimmäiseen kesätapah-
tumaansa Järvenpään seu-
rakunnan leirikeskukseen
Mäntsälään. Siinä, kuten
myös tämänkertaisessa ti-
laisuudessa, kuultiin mm.
kertomuksia ja kokemuksia
Kalksalon matkoilta. Aluk-
si läsnäolijat ”sijoitettiin”
Kalksaloon, eli Kalksalon
kartan avulla selvitettiin,
missä päin Kalksaloa itse
kunkin kotipaikat olivat ol-
leet. Nykyisellään Kalksa-
lossa ei ole yhtään raken-
nusta, ainoastaan kivijalko-
ja jossakin päin vielä löy-
tyy.

Kalksalo-seuran tilai-

suudessa ns. virallisen ter-
vehdyksen toi juhlapuheen
pitänyt Eija Hatakka-Pelto-
nen. Hän loi katsauksen
Karjalan nykytilanteeseen
ja toi esiin muistoja, jotka
perustuivat ihmisten senai-
kaisiin kirjeisiin ja muis-
tiinpanoihin. Eija Hatakka-
Peltonen on Karjalaisseuro-
jen Etelä-Hämeen piirin
sihteeri ja Karjalan liiton
liittovaltuuston jäsen.

Matkoilta monia muistoja

Kalksaloon on tehty
matkoja heti, kun sinne on
sodan jälkeen ollut mahdol-
lista päästä.. Matkustusta-
poja on ollut monenlaisia,
ja matkat ovat olleet aina
enemmän tai vähemmän
seikkailua täynnä. Kalksa-
lon tärkein ja yleisin yhtey-
denpitomuoto ”vanhaan ai-
kaan” oli vesiliikenne.

”Vuonna 1993
Saikkonen ryhmineen
katseli Kalksaloa
yläilmoista, helikopterista.”

Kuten Kalksalo-kirjassa-
kin on kuvattu, niin sään-
nöllistä laivaliikennettä on
ollut vuosikymmenien ajan.
Laivalla mentiin niin Lah-
denpohjaan kuin Lumivaar-
an Kumolaankin. Kylän
asukkailla oli runsaasti
myös omia, usein varsin
isojakin veneitä ja jopa lai-
voja.

Veneillä nykymatkatkin
Kalksaloon on usein tehty,
vaikka myös maayhteyttä
Kurkijoen kautta on käytet-
ty. Kurkijoelta kannaksen
kautta pääsee jalkaisin,
mutta tavallisilla autoilla ei
sinne ole asiaa.

Toki autollakin on joskus
menty, ja ensimmäinen auto
Kalksalossa nähtiin, kun
Amerikasta palannut Emil
Viitanen kävi autollaan vel-
jensä Toivon kanssa siellä
1930-luvun puolivälissä. Ei
matkanteko silloin kovin
vauhdikasta ollut, sillä vä-
lillä jouduttiin asettelemaan

tielle lankkuja ja puunrun-
koja, jotta pahimpien kivi-
koiden ja upakoiden yli
päästiin.

Kurkijoen ja Kalksalon
välisellä kannaksella oli jo-
kunen vuosi sitten vielä
suurehko karjatila ja karjaa
laidunnettiin Kalksalossa.
Jäljistä päätellen ainakin
hevospelillä on Kalksaloon
myös viime vuosina menty.

Pappilanniemen tilaisuus-
dessa Lauri Saikkonen esit-
teli videon seurueensa en-
simmäiseltä matkalta run-
saan kymmenen vuoden ta-
kaa, vuodelta 1991. Saikko-
nen täydensi hyvin kuvat-
tua videota taustaselostuk-
sillaan ja kertomuksillaan
matkan kommelluksista.
Saikkosen ryhmä asui sillä
matkalla Sortavalassa, sillä
Lahdenpohja oli tuolloin
vielä ulkomaalaisilta kiel-
lettyä sotilasaluetta, ja mat-
ka Kalksaloon tehtiin lai-
valla.

Vuonna 1993 Saikkonen
ryhmineen katseli Kalksa-
loa yläilmoista, helikopte-
rista. Puolen tunnin lento-
matkan aikana Kalksalon
yläpuolella kierrettiin, mut-
ta maahan ei laskeuduttu.
Saikkonen on käynyt Kalk-
salossa yhteensä neljä kerta-
ta ja mieli tekee edelleen,
ja kukaties seuraava kerta
on ensi kesänä.

Nykyisin Kalksalon ja
Kurkijoen välisellä kannak-
sella ei enää karjatilaa ole,
vaan alueella on iso huvila,
jota aseistetut vartijat val-
vovat. Näin ollen sitä kaut-
ta ei enää ole Kalksaloon
menemistä, joten veneyhtey-
s lienee jatkossa ainoa
mahdollisuus päästä sinne.

Saikkosen mielestä sopi-
vin tapa olisi ottaa Lahden-
pohjasta riittävän suuri lai-
va, jolla isompikin seurue

pysyisi koossa. Matka Lah-
denpohjasta Kalksaloon
kestää laivalla parisen tun-
tia, mutta tarjoaa upeita
Laatokan näkymiä ja tun-
nelmia. Lyhyemmällä vesi-
matkalla selvittäisiin, jos
mentäisiin moottoriveneillä
Kumolasta tai Sorolan sal-
men sillalta. Sopivien ja
kunnossa olevien veneiden
hankinta on kuitenkin aina
jonkinlainen ongelma.

Tuoreimpia terveisiä
Kalksalosta ja Poutasten
sukumatkalta toi Hannele
Rouhiainen, joka seuruei-
neen kävi siellä viime kesä-
nä, viikko ennen juhannus-
ta. Matka oli onnistunut ja
jätti paljon mielenkiintoisia
muistoja. He olivat men-
neet Tervunhovin rannasta
veneellä Niutasen lahteen
ja edelleen Kalksaloon, kun
ensin oli todettu, että aseis-
tettujen vartijoiden kohtaa-
misen jälkeen maitse mene-
minen oli jätettävä pois
vaihtoehdoista.

Kalksalo-seura suunnit-
telee ensi kesäksi omaa
matkaa Kalksaloon. Alus-
tavasti ajankohdaksi esitet-
tiin kesäkuun alkupuolta.
Matkan yksityiskohdat jä-
tettiin Kalksalo-seuran mat-
katoimikunnan mietittäväk-
si.

Kalksalo-seura on toimi-
nut vajaat kolme vuotta, ja
jäseniä sillä on noin 50.
Seura on julkaissut kaksi
kirjaa: kyläkirjan ”Kalksa-
lo - kylä Lumivaarassa”,
jonka toinen täydennetty
painos on juuri ilmestynyt
ja satukirjan ”Seikkailu
Kalksalossa”. Seura tuottaa
jäsentiedotteita, ja sillä on
kirjan lisäksi myynnissä
myös muita Kalksalo- ja
Karjala-aiheisia tuotteita.

Risto Viitanen

*Hannele Rouhiaisen mat-
kasta Kurkijo-
elle ja Kalksa-
loon on ker-
rottu syyskuun
16. päivän
Kurkijokelai-
sessa nro 37.*

Tämä on syksyä jo

Tuulet kylmenevät. Aamuisin on sumuakin. Päivällä lämpiyä sääkin. On pitänyt mukavaa syksyä. Näin jaksaa sitä talveakin odottaa.

Kyllä minä vielä moottorisahalla klapit saahan ja kirveellä ne halki hakkaan. Enkös olekin kova mummo?

Sitä kun ennen kotona oppi tekemään työtä, eikä täälläkään ole tarvinnut vierasta hakea vielä klapien tekon. Monia ihmisiä sanotaan vanhuksiksi, kun he ovat 70-vuotiaita. Minä en ole vielä sitä nimeä saanut. Ei kukaan ainakaan ole sanonut vanhaksi.

On ollut lämmin syksy näin pitkälle asti. Yötkin ovat olleet lämpimät. Siitä meidän tulisi kiittää Taivaan Herraa.

Ennen kävi kauppa-auto kohdallamme. Nyt pysähtyy taksi ja vie minut kaupan ovelle asti ja siitä sitten hakeekin. Kaupunki maksaa niille osan kyytihinnasta. Tuleehan se halvemmaksi kaupungillekin, kun asun kotona enkä vanhaintalossa.

Omenia pitää kerätä. Niitä on maassa ja puissa tänä vuonna paljon. En käy enää niitä myymässäkään. Poika hakee joskus ja myös naapurin emäntä. Mustarastaat niitä käyvät nokkimassa. Ja minä koitan syödä niitä päivittäin.

Toivotan kaikille hyvää syksyn jatkoa. Tällä kertaa lopetan tähän.

Annakaisa

Eino Heikinmaan Lapsuusmuistoja-sarjan osa 19

Raskas rauha

Kotihommia ja yhteistyötä

Tuli maaliskuu, talvi oli kovimmillaan. Sota jatkui edelleen, ja suomalaiset joukot olivat joutuneet peräytymään aivan Viipurin liepeillä. Vihollinen kiihdytti yhä sotatoimiaan suomalaisia joukkoja vastaan, jotka kuitenkin pitivät sitkeästi puoliaan ylivoimaista vihollista vastaan.

Elämä kotirintamallakin oli aika ankeata. Kaikesta tavarasta alkoi olla puutetta, etenkin kaupungeissa elintarvikkeista, joita maaseudulla kyllä oli, mutta muut tavarat kävivät vähiin, ”ei oo”:ta myytiin hyvin paljon. Vaikka kaikki tarvikkeet vähenivät, niin vuosi tuli lisää: maaliskuun kolmantena täytin viisitoista vuotta. Se oli sellainen yksi ajanjakso elämässäni, joka päättyi ankeissa olosuhteissa, ja uusi alkoi vielä huonommissa, sillä sota on sitä julmempaa, mitä kauemmin se jonkun kansakunnan kohdalla kestää.

Jokainen toivoi hartaasti sodan pikaista loppumista, sillä mitään julmempaa kuin sota ei voi olla olemassa. Kaikista toiveista huolimatta sota jatkui, ja kotiakareet oli tehtävä. Heinävarasto oli käynyt vähiin, kun ei kuukauteen ollut kerinnyt käymään koskuilla heiniä hakemassa. Lantalakin alkoi täytyä, ja sitä aina menomatalla vietiin sinnepäin ja tuotiin heiniä tullessa. Tätä hommaa oli nyt riittämiin, kun kuukauteen en ollut käynyt yhtään reissua koskuilla.

Lisäksi olivat myös mylly, ja meijerireissu, jota ei voinut siirtää, sillä kerma, joka lähetettiin meijeriin Ihalaan, vietiin kaksi kertaa viikossa neljän talon porukassa, joten meijerireissu sattui kohdalle joka toinen viikko. Se oli samalla kauppareissu, jolloin tuotiin kaikki tärkeimmät ostokset, joita luultiin tarvittavan ennen seuraavaa meijerireissua. Jos jotain pienempää sattui välillä tarvitsemaan, niin kyllä naapurin kuski sitä toi, ettei tarvinnut ihan sen takia lähteä kymmentä kilometriä ajamaan.

Muistui tässä nyt mieleen eräskin silloisten isäntien yhteistyö, me olimme Osuuskauppa-miehiä ja naapurit Lipiäiset olivat taas Kauppias Rantasen asiakkaita. Siihen aikaan ostoksista saatujen kassakuitien perusteella maksettiin vuoden vaihteessa jäsenille hyvitystä muutama markka. Niin jos sattui, että oli tullut käydyksi naapurikauppassa ja oli saanut sieltä kuitenkin, niin isännät vuodenvaihteessa vaihtoivat kuitit niin, että isä antoi Rantasen

kuitit Lipiäisen Oskarille, ja vastaavasti isä sai Oskarilta Osuuskaupan kuitit omaan käyttöönsä. Ei siinä markkamääriä laskettu, oliko toisella enemmän tai vähemmän, sillä jokainen markka oli tervetullut, sillä raha oli arvokasta siihen aikaan. Näin toimi naapurusten yhteistyö silloin 1930-luvulla.

Maaliskuun 13. päivä, klo 05.00

Kop kop kop. Joku koputti ulko-ovea. Äiti meni avaamaan, ja siellä seisoi Lakkosen Hermann. Hän oli vartiotehtävissä Elisenvaarassa ja hänen tehtäväkseen oli tuoda evakuoimiskäsky omaan kylään. Äiti viipyi ovelta jonkun aikaa, ennen kuin tuli tupaan, missä minäkin nukuin ja teki tulen lamppuun. Näin heti, että asiat eivät olleet oikein, jotain vakavaa oli tapahtunut. Hän ei itkenyt, mutta kasvoista näki, että jotain sellaista, mitä ei ollut toivonut, oli tapahtunut.

Äiti sanoi vakavalla äänellä: ”Kurkijoki evakuoidaan tänään. 15-vuotiaiden ja sitä nuorempien lasten ja vanhusten on puoleen päivään mennessä oltava Tyrjän koululla.” Olimme äidin kanssa hiljaa pitkän aikaa. Emme osanneet sanoa mitään toisillemme. Sitten minä sanoin hänelle painokkaasti: ”Minä en ainakaan lähde.” Äiti vastasi: ”Ei sinun tarvitsekaan. Kukas täällä sitten työt tekee, jos sinä lähdet? Täti saa Ellan ja Anja-Liisan kanssa lähteä.”

Jonkun aikaa siinä vielä istuimme, ennen kuin selvisimme navetalle ja tallille. Ei se mitään niin hauskaa ollut, kaikki mahdolliset ajatukset risteilivät mielessä: ”Mitä kaikkea tästä mahtaakaan seurata?” Mutta työt oli joka tapauksessa tehtävä. Menimme aamuas-kareille, mutta raskasta se kyllä oli, ei oikein tiennyt, mitä olisi tehnyt. Kaikki tuntui aivan uskomattomalta, mutta samalla tulivat myös mieleen ne kymmenet tuhannet jo aikaisemmin evakkoon joutuneet ihmiset. Emme siis olleet ainoita, jotka olivat joutuneet evakkotielle.

”Hyvät kuulijat. Sotatila on loppunut kello 11.00. Suomi on tehnyt rauhan Venäjän kanssa.”

Kun palasimme navettatöiltä, olivat jo toisetkin heränneet. Sitä en muista, oliko äiti ilmoittanut lähdöstä tosille ennen navettatöitä, mutta nyt kuitenkin tämä katkera uutinen oli kaikille ilmoitettava. Se veti kaikkien mielet synkiksi, mutta elettiinhan tuolloin sota-aikaa ja kaikki tilanteet oli kestettävä.

Tätikin ymmärsi tilanteen ja oli valmis lähtemään nuorimpien kanssa ja huoltaa heitä niin hyvin kuin voi. Jälkeenpäin olen ajatellut äitini henkistä vahvuutta silloin sota-aikana ja evakkomatalla. Hän joutui kestämään paljon, kun isä oli armeijan kirjoissa vielä

kuukauden päivät. Äiti oli tuona aamunakin heti valmis ompelemaan Ellalle, Anjalle ja tädille lumipukuja kaiken varalta, jos niitä sattuisi evakkomatalla tarvitsemaan, olihan täysi sotatila voimassa ja ilmapommitukset hyvin yleisiä. Lumipukuja oli suositeltu käytettäväksi aina ilmavaaran sattuessa.

Päivän jo valjettua saapuivat äitini kotoa jo aamulla lähteneet Vaittisen Toivon perhe meille lämmittelemään. Matkaa oli vielä noin kymmenen kilometriä siihen Tyrjän koululle, mihin oli määrätty menemään. Siinä lämmitellessä ja korviketta juodessa ja tilannetta ihmetellessä radiosta kuului jotain ohjelmaa. Ohjelman välillä kuuluttaja ilmoitti, että kello kaksitoista tulisi tärkeä tiedotus kaikille. Tämä tietysti kiinnosti meitä kaikkia. Mitähän sieltä mahtaakaan kuulua? Jopa siinä arveltiin, että jos vaikka evakuointi peruttaisiin eikä tarvitsisikaan lähteä evakkotielle.

Joka tapauksessa Vaitin Lyyti-täti sanoi: ”Ennen tiedotusta ei lähdetä mihinkään, sillä tästä kyllä sinne kerkiää vähän myöhemminkin. Eikä sieltä jätetä, vaikka menee vähän myöhemminkin.”

Aika kului. Äitikin siinä koko ajan varusteli välttämättömiä varusteita lähtäjöille ja laittoi vähän evästäkin valmiiksi mukaan otettavaksi, niin kuin ilmoituksen tuoja oli käskenyt.

Oi niitä aikoja

entisiä ja lapsuusvuosia noita

Muistelmani alkavat aivan lapsuusvuosistani Kurkijoen Saareksen kylästä 16-vuotiaaksi nuorukaiseksi asti. 4.1.1942 sain kutsun IS-joukkoihin Kurkijoelle, ja siitä alkoi Suomen armeijan palveleminen aina 23.10.1945 saakka. Nämä tarinat olen kirjoittanut aivan muistinvaraisesti, en ole mitään muistintpanoja käyttänyt. Ne muutammat päivämäärät, jotka tästä löytyvät, on otettu teoksista, jotka on myös mainittu.

Eino Heikinmaa

Aika kului nopeasti vallitsevaa tilannetta ihmetellessä: ”Mitähän tästä oikein loppujen lopuksi tulee? Ei oikein hyvältä näytä.” Niin kellonaika lähestyi sitä kahatoista. Kellon lyötyä kaksitoista alkoi kuuluttaja lukea: ”Hyvät kuulijat. Sotatila on loppunut kello 11.00. Suomi on tehnyt rauhan Venäjän kanssa.”

Raskas rauha

Silloin kaikilta kasvot kirkastuivat: sota oli ohi. Mutta sitä iloa ei kestänyt kuin sen aikaa, minkä kuuluttaja piti taukoa jatkaakseen: ”Mutta se on raskas rauha.” Suomi joutui luovuttamaan suurimman osan Viipurin läänin, Suomalaisen saaret ja Hankoniemmen. Se oli raskas ehto rauhaan, mutta muuta vaihtoehtoaan rauhaan ei ollut. Säilyihän sentään itsenäisyys, ja se oli kaikkein tärkeintä.

Siinä samassa lähetyksessä jo suurin piirtein ilmoitettiin, mistä raja tulisi kulkemaan ja siinä selvisi että väärälle puolelle rajaa jätettiin, vaikka ei hyvin paljon. Kaikkien lähtöön annettiin muistini mukaan aikaa vähän toista viikkoa.

Tämä oli uutinen, jota ei kukaan oikein heti tajunnut miten tässä nyt pitäisi teh-

dä, mutta se kuitenkin tajuttiin, ettei ainoastaan lapsille ja vanhuksille, vaan lähtö tulisi meille kaikille.

Lyyti-täti sanoi kuitenkin: ”Nyt käännetään hevonen takaisin ja mennään kotiin ja ajatellaan, miten tässä nyt oikein toimitaan.” Sama ajatusten kokoaminen ja päätösten tekeminen oli varmasti äidille hyvin vaikeata. Sillä isä oli siellä jossakin, joten kaikki jäi hänen harteilleen.

Mutta sinä päivänä emme tehneet mitään, täytyi vain sulatella kaikkea kuulemaansa, joka tuntui aivan uskomattomalta. Radiostakin kuului uutisia ja erilaisia tiedonantoja, mutta en minä ainakaan jaksanut niihin mitenkään keskittyä, mutta luulenpa, että äiti kuunteli niitä aika tarkasti, jotta tietäisi vähän miten toimia.

Sen kyllä muistan, että täti lähti Ellan ja Anjan-Liisan kanssa. Sitä en muista, milloin he lähtivät ja kuka heidät Tyrjän koululle kyyditsi, minä en ainakaan. Lasten ja vanhusten evakuointimääräys oli edelleen voimassa. Heidän oli lähdettävä niin pian, kuin voivat, etteivät kaikki jäisi siihen suureen ruuhkaan, joka varmasti tulisi loppupäässä olemaan.

Se päivä siinä meni sitten, ettei oikein tapahtunut mitään ja taisi vielä seuravakin olla vähän sellaista niin kuin pahaa unta, mikä osoittautui todeksi. Äidillä ei ollut ketään, jolta olisi kysynyt neuvoa, täytyi vain pärjätä omin neuvoin, ja kyllä hän pärjäsiikin. En nähnyt hänen kertaakaan menettäneen hermojensa hallintaa, sillä äiti toimi aina erittäin rauhallisesti ainakin minun mielestäni, mitä minä silloinkin kovasti ihmettelin.

Minun kanssani oli vähän toisin, sillä kun siitä ensi järkytyksestä selvisin, nousi minulle sellainen vihanpuuska, että olin valmis tekemään mitä tahansa. En olisi halunnut jättää mitään venäläisille.

Kun äiti tämän huomasi, hän sanoi, ettei saanut rikkoa mitään, sillä radiossa oli ilmoitettu, että kaikki täytyi jättää ehjänä paikoilleen eikä saanut tehdä mitään pahaa. Vastasin hänelle: ”Minä olen jo tehnyt.”

En ollut voinut sille mitään, että sinä aamuna talista lähtiessäni kalustovajassa oli silmiini sattunut

Saareksen koulun edustalla koululaiset kuvassa. Takarivissä viides vasemmalta Eino Heikinmaa. Kuva on otettu luultavasti keväällä 1938 eli vain pari vuotta aikaisemmin, kun jouduttiin lähtemään ensimmäisen kerran evakkoon.

leka. Mitään empimättä olin siepannut lekan käteeni ja samalla nähnyt seinän reunustalla olevan lasilaatikon, jossa oli aittarakennuksen ikkunoiden lasit.

Laatikko sai lekastani sellaisia iskuja, ettei yhtään ruutua varmaan jäänyt ehjäksi. Päässäni liikkui: ”Ette näiden lasien läpi mitään kahtelee, siitä kyllä minä pidän huolen.” Saman tien kiipesin rappusia myöten vitille, mikä oli rehuvarastona, jossa oli silppukone, jolla tehtiin oljista silppua hevosten apetta varten, ja silloin taas leka heilahti, ja silppukoneen valurautainen vauhtipyörä lensi kappaleiksi, ja vielä muutama isku niin myös syöttöratat olivat kappaleina. Totesin vain ykskantaan: ”Näillä vehkeillä ette ainakaan silppua tee.”

Hetken katseltuani tunsin pientä tyydytystä, mitä olin saanut tehtyä. En jatkanut sitä lekan kanssa heilumista sen pitempään, vaan mieleni vähän rauhoittui ja mietin, ettei tämä näinkään voi jatkua, vaan täytyi vain tyytyä kohotaloon, sillä emmehän olleet yksin, ja saimme sentään lähteä Suomeen päin.

Siinä hetken koottua ajatuksiani läksin kävelemään ulos ja sisimpäni rauhoittui, että voin ajatella asioita rauhallisemmin. Menin kertomaan äidilleni, mitä minä olin tehnyt. Hän oli hetken hiljaa ja sanoi: ”No, ei se mitään, mutta muista, mitä radiossa on sanottu.” Se riitti minulle.

Sen jälkeen alettiin tosisaan miettiä, mitä pitäisi ruveta oikein tekemään ja mistä aloittaa, sillä aikaa oli noin viikon verran. Viimeistä lähtöpäivää en nyt tarkkaan muista. Siinä asioita mietittyämme tulimme siihen tulokseen, että meidän oli ensimmäiseksi tapettava satakiloinen sika, sillä sitä ei voinut elävänäkään mukaan ottaa. Ja lihaahan aina tarvittiin, missä sitten oltiinkaan. Sen jälkeen piti käyvä pakkaamaan muita tavaroita. Lehmät ja hevoset saivat kävellä itsestään rajan toiselle puolelle.

Sian teurastus

Niin kuin illalla oli tuumattu, aloitettiin seuraava päivä sian teurastuksella. Minua se vähän jännitti, koska siihen asti aina olivat olleet vahvemmat miehet asialla. Mutta koska niitä ei ollut, täytyi pärjätä omin voimin äidin kanssa, sillä muita ihmisiä ei meillä ollut.

Isä ehkä tulisi lomalle, mutta sitä ei tiennyt, milloin tulisi. Kyllä niitä hommia piisaisi myös hänelle. Ensimmäinen pulma tuli siinä, että mihin se sika ammuttaisiin. Karsinaan jos se tehdään, niin sieltä sitä emme kaheltaan saa mihinkään. Kun tykötarpeet oli varustettu, oli aika ryhtyä tosi toimiin. Hiukan jännit-

ti, kun se oli ammuttava karjakeittiön ovelle.

Oli ensimmäinen kertani teurastajana, vaikka olin niin monta kertaa läheltä seurannut, kun Mikko oli sen homman tehnyt. Ja hän oli niin monta kertaa sanonut, että minun täytyisi ruveta jatkamaan sitä hommaa, kun hän ei enää jaksaisi. ”Minun on tehtävä se, ei tässä mikään auta. Kyllä me tässä pärjätään äidin kanssa”, tuumin siinä valmisteluja tehdessäni.

Niin otin haulikon naulasta, ja kun läksimme äidin kanssa navetalle, tuntui siltä, että äitiäkin vähän jännitti, mutta ei hän sitä mitenkään ilmaissut, koska muutakaan mahdollisuutta ei ollut. Niin menimme karjakeittiöön ja laitoinme ulko-oven eteen vähän jauhoja, joita toivoimme sian tulevan syömään, sillä aamulla sille ei ollut annettu vielä mitään ruokaa.

”Kun äiti tämän huomasi, hän sanoi, ettei saanut rikkoo mitään, sillä radiossa oli ilmoitettu, että kaikki täytyi jättää ehjänä paikoilleen eikä saanut tehdä mitään pahaa.”

Sika laskettiin karsinasta ensin sikalan käytävälle ja siitä edelleen karjakeittiöön ja sitten niille jauhoille jotka olivat siinä oven edessä. Silloin oli minun vuoroni toimia, sillä sian pää ei ole paikoillaan pitkiä aikoja, enkä minä kauan tuumailut. Kun katsoin aseene olevan hollillaan, puristin liipaisinta. Kuului kova pamaus, ja sika putosi polvilleen, niin kuin oli tarkoituskina ja sitten kyljelleen.

Sen jälkeen pistettiin kurkku auki, niin että veri pääsi vuotamaan pois. Ei silloin keritty ottamaan verilettutarpeita, niin kuin ennen, mutta se oli taas toinen juttu. Ennen kun oli teurastuspäivä, siihen valmistauduttiin huolella, sillä se oli yksi isännän kovimpia päiviä ainakin joillekin isännille.

Kun minä olin nuori, niin oli sellainen sananparsi, että on kolme kouvaa päivää vuodessa: kyläluku, ohra-ahos ja siantappo. Jos niistä selviää, niin silloin on kaikista vaikeuksista selvitä ja vuosi pelastettu. Siksi siantappoon valmistauduttiin kovin huolellisesti.

Emännillä oli myös kiirettä, sillä verilettujen paistaminen ja sikasopan keitto vaativat oman aikansa - ja myös oman taitonsa. Näin emännäntäkin osallistuivat siihen kolmen kovan päivän onnistumiseen, mutta tuona kyseisenä päivänä ei ollut mahdollista sellaiseen toimintaan, vaan oli keskityttävä itse sian teurastukseen kaikkine eri vaiheineen, sillä silloin olivat asialla ensikertalaiset, ja tilannekin oli aivan toinen.

Kun sika oli saatu onnellisesti hengiltä, oli seuraava tehtävä saada se saunan luokse, jossa oli myös pesu-

tupa, jossa lämmitettiin vetä, sillä sitä siinä hommassa tarvittiin. Karjakeittiön ovelle haettiin reki, jonka lavalle sian ruho piti saada. Siinä meillä olikin töitä tarpeeksi. Aikamme siinä töitä tehtyämme saimme kuin saimme ruhon reen lavalle ja vedettyä saunan luokse, jossa myös pesutupa sijaitti.

Seuraava työ olikin sitten harjaksien poisto ruhosta. Siihen oli kaksi vaihtoehtoa, joko polttaminen tai kuumalla vedellä lämmittäminen ja sitten veitsellä tai jollain vastaavalla, ei kovin terävällä kaapiminen.

Me päädyimme siihen ensimmäiseen eli polttamiseen, jota Lakkosen Mikko-kin useasti käytti. Se tuntui tässäkin tilanteessa paremmalta: ei tarvinnut niin paljon sen veden kanssa puljata, koska silloinkin oli aika kova pakkanen. Vesikin olisi siinä säässä jäähtynyt kovin helposti, jolloin se olisi vaikeuttanut harjasten poistoa.

Polttaminen tapahtui siihen malliin, että ensin haettiin riihen huussasta kupu suoraa ruisolkia, joista otettiin käteen sopiva nippu ja sitten sen toinen pää sytytettiin palamaan niin kuin kannettava soihtu, jolla sitten siveltiin ruhon pintaa, jolloin siinä olevat harjaket paloivat juurta myöten, niin että nahkakkin hiukan nousi rakolle, niin silloin se kohta oli puhdas harjaksista. Kun päällyspuoli oli edellä mainitulla tavalla käsitelty, käännettiin toinen puoli ja jatkettiin sen kärventämistä siihen asti, että koko ruho oli kauttaaltaan tällä tavalla käsitelty.

Sen jälkeen valettiin siianruho lämpimällä vedellä ja veitsellä vedettiin vielä palanut karsta pois. Niin oli yksi vaihe teurastushommassa ohi.

Seuraavassakin toimenpiteessä oli kaksi mahdollisuutta, toinen jäi jo pois senkin takia, että meillä ei kerta kaikkiaan ollut voi-

mia vetää sitä kynsipuuhun, joten oli tehtävä, niin kuin Mikko useimmin teki. Hän nimittäin aukaisi ruhon selkäpuolelta. Se oli jollain tavalla minusta helpompi tapa aloittelijalle.

Ruho vain asetettiin lavalle mahapuoli alaspäin, jolloin selkä jäi tietysti ylöspäin. Kun pää oli katkaistu, vedettiin viilto niskasta aivan saparoon asti selkärankaa myöten. Tämän jälkeen ei muuta kuin kirveellä selkäranka halki kirveellä ja sen jälkeen kumpikin kylki levisi siihen lavalle. Siitä oli sitten hyvä ottaa sisäelimet ja kaikki ravinnoiksi kelpaavat osat talteen ja muut nostaa vain sivuun.

Niin oli äidin ja minun kova urakka suoritettu. En muista, kuinka tarkkaan me jälkemme siivosimme, mutta ei ainakaan niitä paljon peitelty. Taijettiin lunta heittää vähän teurastusjätteiden päälle ja sillä siisti. Ei siinä keritty sikasoppaakaan keittää, koska pääkin jäi paloittelematta. Parhaat osat pilkottiin, jotta sopivat paremmin pyttyihin. Suolaa heitettiin joukkoon, jotteivät heti pilaantuisi.

Sian pää jäi viimeiseksi. Tuumimme, mitä sille tehtäisiin. Taisin olla minä, joka ehdotti, että naulattaisiin se korvistaan saunan seinään. Siinähän sitä olisi linnuille ruokaa vähäksi aikaa. Ei äidillääkään tainnut ollut mitään sitä vastaan, koska ei ainakaan sitä kieläntynyt. Minulta se kyllä kävi, sillä minulla oli sellainen tunne, että olisin tehnyt melkein mitä vain, mutta äitini minua vähän rauhoitteli, etten tehnyt miyään tyhmyyksiä. Pienet pahanteot hän kyllä ymmärsi tässä tilanteessa.

Kun tämä työ tuli tehtyä, niin siksi päiväksi suunniteltu lähtöön kuuluva tehtävä oli tehty. Sen lisäksi olivat normaalit navetta- ja tallitehtävät, sillä eläimet oli ruokittava kaikesta huolimatta.

Nato- ja Karjala-kyselyt

Ylen TV-uutisten teettämän mielipidekyselyn mukaan peräti 49 % suomalaisista kannattaa Natoon liittymistä, jos Suomen valtionjohto perustellusti hakis Suomea jäseneksi.

Tutkimustulos kuvaa suomalaisten halua uskoa ja vahvaa toivoa siihen, että valtionjohtomme toiminta on vastuullista. Omaa mielipidettä ei uskalleta tuoda esille, ennen kuin päättäjät kertovat, mitä he ovat päättäneet. Pelaamme siten jatkuvaa sokkosilla oloa ja seuraa johtajaa –leikkiä tärkeissä asioissa.

Tutkimustuloksen mukaan Yleisradio on ensimmäinen, joka syvällisesti on paneutunut suomalaisten johtaja-kansalainen ja esivallan kunnioitus –käsitteiden todelliseen sisältöön.

Tutkimus antaa osviittaa siitä, ettei suomalaisten todellisia syviä mielipiteitä mitata suorilla kysymyksillä, vaan “välittävän kentän” kautta. Milloin kenttänä on ollut Kekkonen, milloin Koivisto, milloin Venäjä. Nyt mielipiteen “luvallistajina” pyrkivät toimimaan presidentti ja pääministeri. Naton osalta toistaiseksi taustalla on ollut liturginen väite: Venäjä ei muodosta Suomelle turvallisuushuhtaa.

Suora Nato-kannatus on mielipiteitten mukaan ollut vain parinkymmenen prosentin luokkaa. Tällä on perusteltu vahvasti sitä, että Nato on Suomelle vain optio. Kuvitelluista poliittisista syistä vakuutellaan, ettei meillä ole turvallisuushuhtaa tai ettei Natolla ole niiden poistamiseksi olennaista merkitystä. Väitteiden ontous on täysin ilmeinen. Kansalaiset näkevät ontouden, mutta ovat odottavalla kannalla.

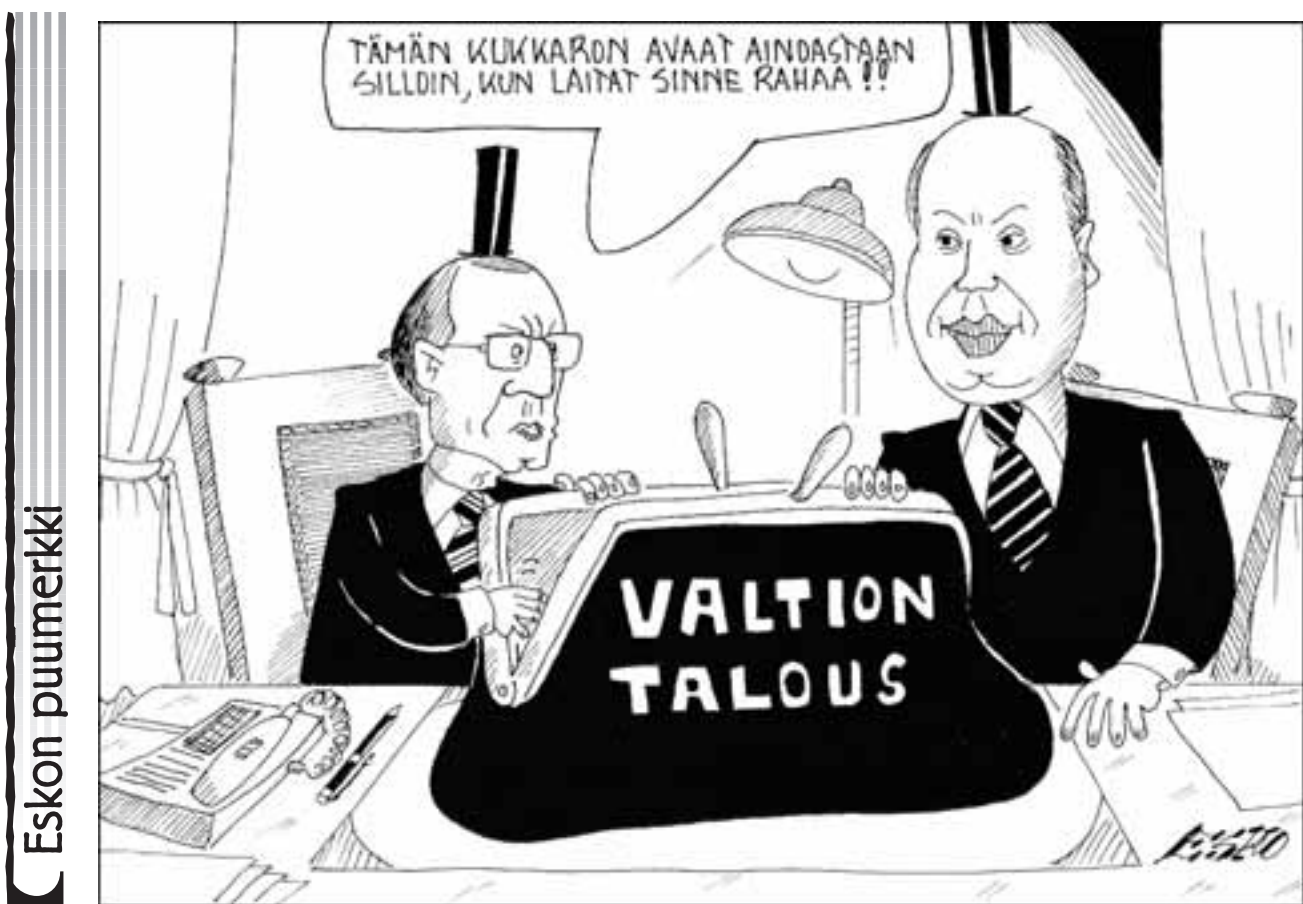
Nato-kysymystä olenaisesti enemmän kansalaisten mielipiteistä on Karjalan palautuskyselyissä johdateltu täysin harhaanjohtavasti tahallisesti uhkaavalla kysymyksenasettelulla. Karjalan Liiton kysely keväällä tiukaksi, haluaisitko palautusta, jos se merkitsisi sotaa tai tuntevia veronkorotuksia. Kun valtionjohto ja Karjalan Liitto samanaikaisesti liputtavat vahvasti lähialueyhteistyörahoituksen ja Karjalan kulttuurin puolesta ja palautusta vastaan, ei ole ihme, että suora kannatusluku putosi 26 prosenttiin.

Karjala-lehden asiallinen kysely antoi 13.10.2005 tulokseksi, että 70 % on vapaan keskustelun kannalla ja 36 % haluaa palautusta. Peräti 49 % haluaa, että valtiovalta ottaa asiaan perustellun kannan.

Mikä olisi tulos, jos Karjalan palautuksen osalta tutkittaisiin Natoa vastaava kannanotto? Ensin palautuksen osalta kerrottaisiin palautuksen erittäin myönteiset vaikutukset Suomen talouteen ja suhteisiin Venäjän kanssa sekä asiantuntijoiden arvioimat väestölliset ja poliittiset vaikutukset, ja sen jälkeen valtionjohto ilmoittaisi perustellusti ryhtyvänsä ajamaan Karjalan palautusta.

Karjala-lehden ja Ylen TV-uutisten tutkimusten pohjalta voidaan arvioida, että Karjalan palautuksen kannatus nousisi 70 prosentin tasolle. Miksi? Koska valtionjohdollamme olisi perusteltu kanta asiaan. Voidaan kysyä, voiko valtionjohdolla nyt edes olla perusteltua kantaa, koska ministeriöt eivät hallinnonaloillaan ole tutkineet pa-

JATKUU SEUR.SIV.

Puolukka

Vaccinium vitis-idaea

Puolukka on Suomen poimituin luonnonmarja. Puolukassa on hieno, ”terävä” aromi, jonka vuoksi sen maku on ainutlaatuisen. Puolukat säilyvät sur-vottuna omassa mehussaan sisältämiensä luonnollisten happojen ja sokerien ansiosta. Puolukoista voi valmistaa mitä erilaisimpia juomia, ruokia ja leivonnaisia: mm. mehuja, hilloja, kiisseliä, piirakkaa ja puuroa. Puolukoita voi myös käyttää vaikkapa lei-

vän mausteena. Puolukka sisältää vitamiineja ja mineraaleja yhtä paljon kuin tavallisimmat hedelmät, vaikka se ei marjoistamme vitamiinirik-kaimpia olekaan. Puolukan ”erikoisuutena” on runsas flavonoidi- ja lignaanipitoisuus. Lignaanit ovat fenolisia kasviestrogeenejä, joilla on muun muassa hormoni-peräisiä syöpää ehkäisevä vaikutus. Puolukassa on lignaania moninkertaisesti muihin

luonnonmarjoihin verrattu-na. Puolukka sisältää viini-rypäleen tavoin paljon fe-nolisiin yhdisteisiin kuulu-vaa resveratrolia. Resverat-rol on voimakas antioksi-dantti, jonka vaikutuksia tutkitaan sydän- ja verisuo-nitautien sekä syövän eh-käisyyn kannalta.

Puolukkajuoma

n. 2 l puolukoita
1,2 l vettä
1/4 tl viini- tai sitruuna-happoa
250-300 g sokeria/
mehulitra

Survo marjat. Lisää vesi, johon viinihappo on liu-otettu. Peitä astia ja jätä pa-riksi päiväksi viileään paik-kaan. Siivilöi mehu siivilä-vaatteen läpi. Mittaa mehu

ja lisää sokeri. Sekoita, kun-nes sokeri liukenee. Pullota mehu puhtaisiin pulloihin. Laimenna vedellä, kun tarjoat. Käytä jäljelle jäänyt marjasurvos muuhun ruo-anvalmistukseen.

Puolukka-omenahillo

1 kg puolukoita
2 l paloitteluja omenia
2 dl vettä
750 g-1 kg (9-12 dl) sokeria

Keitä puhdistettuja puo-lukoita ja kuorittuja, paloi-tettuja omenia vedessä noin 10 minuuttia. Sekoita jouk-koon sokeri ja keitä vielä noin 10 minuuttia.

Tölkitä hillo puhtaisiin, kuumiin tölkkeihin ja sulje välittömästi.

Puolukkainen raejuustosalaatti

4 dl puolukoita
2 isoa omenaa
1 dl fariinisokeria
1 dl vispautuvaa kevyt-kermaa tai kasvi-rasvasekoitetta
1 prk (200g) raejuustoa
1/2 dl sokeria
1/2 tl vanilliinisokeria
1 tl kanelia

Kuori omenat ja kuutioi pieniksi. Survo puolukat ja sekoita omenakuutiot ja fa-riinisokeri joukkoon. Se-koita vatkattuun kermaan raejuusto, sokerit ja kaneli. Lusikoi annosmaljoihin kerroksittain puolukkaome-naseosta ja raejuustovaah-toa. Koristele puolukoilla.

Arktiset Aromit ry.

Keltaiset lehdet

Ne lentää, siis
keltaiset lehdet lehtipuista.
Tuuli ne lennättää.
Minä olen niin onnellinen,
että taksi minut hakee
kauppareissulle
ja toinen tuo kotiin.
Onhan mulla matkaakin
ne kahdeksan kilometriä,
ja viisi euroa maksan,
vaan kas kaupunki

maksaa lisää taksille.
Älkää vain olko kateellisia:
olenhan jo vanha mummo.
Järki on tallella yhäkin ja
tämä kirjoittamisen taito...

Terveiset kaikille, jotka
viitsivät
lukea tämänkin jutun,
sanoo

Annakaisa

JATKOA ED. SIV.

lautuksen vaikutuksia. Val-tionjohto ei vieläkään ole perehtynyt syvällisesti tä-hän kysymykseen tai sitten valmistelut on tehty poik-keuksellisen salassa.

Tilanne suhtautumisessa ns. sotasyllisyyteen ja ase-käytäntään muuttuisi vas-taavalla kysymyksenasette-lulla erittäin vahvasti. Nyt asiasta ei tiedetä juuri mi-tään tai uskotaan täysin pe-rusteettomia väittämiä siitä, etteivät tuomitut menettä-neet mitään, joten mitään ei voida palauttaa. Kun kansa-laiset saisivat valtionjoh-dolta ”luvan ajatella toisin”, herättäisiin ajamaan myös näitä asioita – lopultakin, sillä me emme olleet syylli-siä sotiin.

Suomalaiset ovat kärsi-vällistä kansaa. Se on vah-vasti nähty mm. Karjalan palautuskysymyksessä. So-tien jälkeiset kokemukset opettivat lisää kärsivälli-syyttä, kenties liikaakin. Ehkä tämä aika alkaa nyt olla loppuvaiheessa. Nyt jo

uskalletaan mielipidetic-dustelussa suuristakin asi-oista ottaa ainakin jos-kan-taa. Ei ole pitkä matka sii-hen, että uskalletaan vaatia perusteltua ja laajaa tietoa ja uskalletaan ilmaista mie-lipide suoraan.

Suuret kysymykset on Suomessa perinteisesti pi-detty lähes tabuina. EU:sta, Natosta, Karjalan ja muiden pakkoluovutettujen alueit-ten palautuksesta, ns. sota-syylisyydestä tai –asekät-kennästä tai sotakorvauk-sista, ei ole saatu keskustel-la vapaasti. Vallankäyttäji-en mielipiteen vastainen käsitys on johtanut uran py-sähtymiseen.

Ylen TV-uutisten toteut-tama kysymyksenasettelu paljastaa vaikenemisen ja välttelyn murin, johon suurten asioiden keskustelu on kaatunut. Voimme arvi-oida, että tämä tervetullut kysely on harppaus kohti avoimempaa keskustelua ja toimivaa kansalaisyhteis-kuntaa.

ProKarelia

LOIMAAN VIIALAN KONDITORIA-KAHVIO
Kauppalankatu 2, puh. 763 2001
Avoinna: Ma - pe 8.30-17

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA
LOIMAAN MUSIIKKI
Puh. 7622 950,
Oikokatu 3
Avoinna: ma-pe 10-17.30 la 10-14.00

TILAA
RurkiJokelainen

KukkaBox
Puh. 762 2669
Vastapäättä Loimaan
Aluesairaala

Asianajajia

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hy-väksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvo-vat Asianajajaliitto ja oikeus-kansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeus-turva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN
Varatuomari
Julkinen kaupanvahvistaja
Kauppalankatu 9–11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY
Asianajaja, varat. Jari Heikman
varatuomari Kaarina Nylamo
varatuomari Katri Nieminen
varatuomari Anne Röppänen
Turuntie 8–14, II krs. Loimaa,
puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

ERLUND-talo
Hengittävä hirsitalo. Rakenteissa ei muoveja eikä epäorgaanisia aineita. Englannin MTV:n valinta Suomen edustajaksi Grand Designs-ohjelmaan.

Asu terveellisesti, hengitä vapaasti unelmiesi talossa, Erlund-talossa!

MELLILÄN HIRSITYÖ
Ysitie 345, 32300 MELLILÄ
Kotimaan myynti:
Juhani Eklund p. 0400-530 979
e-mail: myynti@erlund-house.com

EHT-liiton jäsen

Erikoishammasteknikko MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

LAATUA EDULLISUUTTA AMMATILAISelta

- Kellohuoltopalvelu
- Käsikaiverrukset
- Konekaiverrukset
- Korukorjaus/ kivi-istutustyöt
- Sormuksien valmistus
- Ja nyt myös lasikaiverrus

KAIKKI PAIKAN PÄALTÄ

KELLOLIKE
Juhani Lankinen Ky
Kauppalankatu 2, Loimaa
Puh. (02) 763 2760
(Kaupungintaloa vastapäätä)

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. Mauno Koivisto
2. polio-rokotteen
3. maanjäristyksessä
4. Kairo
5. Robert Kennedyn
6. kuore
7. Saukki
8. 144 kpl
9. sotkan munasta
10. havaijilainen kitara

SPAR

Kariniemen broilerin marinoitu koipireisi
n. 1,4 kg **1,29** kg

First Price Cola ja Jaffa 1,5 l
(0,33 l) **0,89** 3/talous
Sis. pantin

Atria Porsaan ulkofilee
n. 1,5 kg **5,95** kg

HK Amerikan pekoni Original
170 g (9,35 kg) **1,59** pkt

Järvi-Suomen Kalkkunan fileesuikaleet 300 g (6,63 kg) **1,99** rasia

Valio Polar, Polar 5, Polar 15, Emmental sinileima, Turunmaa tai Turunmaa 15 juusto 300-350 g (9,97-8,54 kg) **2,99** pkt

TUORETTA & RAIKASTA ESPANJAN KURKKU **1,90** kg

Alko 762 2062
nonstop parturi 040-765 7028
Kahvila 762 4432
Lop-Kultapiste 763 2150
Olga 762 1413
Ritvan ja Olin Eines-keittiö 76368520

SPAR LOIMAA
Kauppias Sami Toivonen
puh. (02) 763 6850
ma - pe 7-21, la 7-18

Ruokakauppa Sinun makuusi

SPAR